הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר הפלאה

מעשה רקח על הלכות נדרים

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות נדרים

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-נדרים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ה 6
הלכה ו 6
הלכה י 6
הלכה יא 7
הלכה יד 7
הלכה טז 7
הלכה יט 8
הלכה כ 9
הלכה כא 9
הלכה כב 10
הלכה כג 10
הלכה כה 10
הלכה כו 11
הלכה כז 12
הלכה כט 12
הלכה ל 13
פרק ב 13
הלכה א 13
הלכה ד 13
הלכה ז 15
הלכה יב 16
הלכה יג 17
הלכה יד 19
הלכה טז 19
הלכה יז 19
הלכה יט 20
פרק ג 20
הלכה ב 20
הלכה ג 20
הלכה ה 21
הלכה ו 22
הלכה ח 22
הלכה ט 22
הלכה י 23
הלכה יב 23
פרק ד 24
הלכה א 24
הלכה ג 24
הלכה ז 25
הלכה יא 25
הלכה יב 26
הלכה טז 26
פרק ה 27
הלכה א 27
הלכה ב 27
הלכה ו 27
הלכה י 29
הלכה יב 29
הלכה טז 29
פרק ו 30
הלכה א 30
הלכה ב 31
הלכה ה 31
הלכה ח 31
הלכה י 31
הלכה יב 32
הלכה יז 32
הלכה יח 33
פרק ז 33
הלכה א 33

הלכה ד 33
הלכה ה 35
הלכה ז 35
הלכה ט 35
הלכה י 35
הלכה יא 36
הלכה יב 36
הלכה יג 37
הלכה יד 37
הלכה טו 37
הלכה טז 38
הלכה יז 38
פרק ח 39
הלכה ג 39
הלכה ה 40
הלכה ז 40
הלכה ח 40
הלכה ט 40
הלכה יג 40
הלכה יד 41
פרק ט 41
הלכה א 41
הלכה ב 42
הלכה ו 42
הלכה ז 42
הלכה ח 43
הלכה ט 43
הלכה יא 43
הלכה יב 43
הלכה יג 44
הלכה יד 44
הלכה טו 44
הלכה יט 45
הלכה כ 45
הלכה כא 46
הלכה כב 46
פרק י 46
הלכה א 46
הלכה ג 47
הלכה ד 47
הלכה יא 47
הלכה יב 47
פרק יא 48
הלכה א 48
הלכה ב 49
הלכה ג 49
הלכה ד 50
הלכה ה 50
הלכה ח 51
הלכה ט 51
הלכה יא 52
הלכה יד 52
הלכה טז 52
הלכה יז 52
הלכה כא 52
הלכה כב 53
הלכה כג 53
פרק יב 53
הלכה א 53
הלכה ג 53
הלכה ה 54
הלכה ח 54
הלכה י 54
הלכה יא 55

הלכה יב 55
הלכה יג 55
הלכה טז 55
הלכה יז 56
הלכה יח 56
הלכה יט 56
הלכה כא 56
פרק יג 57
הלכה א 57
הלכה ב 57
הלכה ו 58
הלכה ח 58
הלכה ט 58
הלכה י 59
הלכה יא 59
הלכה יד 59
הלכה טז 61
הלכה כ 61
הלכה כא 62
הלכה כב 62
הלכה כג 62
הלכה כה 62

פרק א

הלכה א

החלק הראשון וכו'. אמנם הטור יו"ד סי' ר"ד ס"ל כהרא"ש ז"ל דעיקר הנדר הוא ע"י התפסה בנדר הנדור וכו' ולענין מ"ש הרב ב"י שם עיין להרב מל"מ ז"ל ואין להאריך:

וכן אם אמר הרי הן עלי איסר וכו' וחלק זה הוא שאני קורא אותו נדרי איסר. מסיום לשון זה משמע להדיא דמ"ש תחילה וכן אם אמר הרי הן עלי איסר הכוונה לאיסר שאמרה תורה לאסור איסר ולפ"ז מ"ש תחילה

בכל לשון שיאסור וכו' הדברים כפשטן דבכל לשון ר"ל לאו דוקא לשון הקדש אלא ה"ה שאר לשונות וכ"כ הרב ב"י יו"ד סי' ר"ו ודלא כהפרישה שם ועיין להמל"מ ז"ל:

הלכה ה

האוסר על עצמו וכו'. שם דף כ"ב אמר רב פפא מחלוקת בשבועות אבל בקונמות דברי הכל בכל שהוא מ"ט קונמות דלא מדכר שמא דאכילה כדמפרש דמי ותמהו התוס' ז"ל דכיון דקונמות גופייהו לא נאסרו אלא משום דהוי כהקדש ובהקדש בעינן שוה פרוטה דוקא איך יהיו חמורים ממנו דבכל שהוא. והרשב"א ז"ל כתב דלא איירי אלא לענין מלקות ומאי דמדמינן קונמות להקדש אינו אלא לענין קרבן ומלבד דרבינו ג"כ לענין קרבן איירי הוסיף ז"ל שכל הנודר מדבר ה"ז כמפרש דנראה שנתכוון לתרץ תמיהת התוס' ז"ל ודו"ק:

הלכה ו

אסר על עצמו וכו'. הקושי מבואר הרבה בדברי רבינו במ"ש

בין בנדר אחד בין בשני נדרים הא אמרו להדיא אי אמר אכילה מזו עלי קונם אכילה מזו עלי קונם זיל הכא ליכא שיעורא זיל הכא ליכא שיעורא ותירצו דבאומר משתיהם קאמר והיא השגת הראב"ד ומרן ז"ל תירץ דאע"ג וכו' כי אמר רב פינחס שאני שבועות הואיל וחלוקות לחטאות אין מצטרפות שמעינן דהא הואיל ואין חלוקות לחטאות מצטרפות וכו' ע"כ. והמל"מ ז"ל פלפל הרבה והעולה מדבריו כדברי מרן ז"ל וקרוב לזה כתב הרב אנג'יל ז"ל בשיטתו גם הלח"מ הסביר דעת רבינו בטוב טעם ודעת:

הלכה י

החטאת והאשם וכו'. עיין מ"ש בס"ד פי"ד דמעשה הקרבנות הל' ח':

הלכה יא

אבל האומר וכו'. משנה ריש פ"ב ופירש"י ז"ל דלא דבר הנדור הן אלא דבר האסור דממילא מיתסרי בלא נדר והר"ן ז"ל דף י"ב פי' דאע"ג דבקריאת שם מיתסרי כיון שאינו אסור לכל דבר האסור מקרי ולא דבר הנדור ע"כ. והרא"ש ז"ל פי' וז"ל ואע"ג דמתסרי ע"י פיו לא הוי דבר הנדור דהא מעיקרא נמי הוא אסור משום טבל ופיו לא אסר אלא התיר שהוציא השיריים מדי טבל ע"כ. וכבר ידוע מ"ש הראב"ד ז"ל ועיין להרב לח"מ ז"ל:

הלכה יד

כתמידים. גירסת המשנה והברייתא כאמרא ומרן ז"ל כתב דבמקום מ"ש במשנה כאמרא כתב רבינו כתמידים וכו' ע"כ. אך עדיין קשה דתמידין (כאן חסר מחמת שבלה) עצמו ה"ז אסור ואם דעת רבינו מפני שלשון כאמרא ממש אין במשמעותו שה של התמיד גם בדירים עצים ואישים נימא הכי ומה שאפשר לתרץ דרבינו ס"ל דאם אמר כאמרא ממש אין דרך להתפיס בשה ולכך בעינן שיאמר כתמידים משא"כ בדירים ועצים ואשים שדרך הוא להתפיס באלו ודוחק:

הלכה טז

יש מקומות שאנשיהם עלגים וכו'. בפ"ק דנדרים נחלקו ר' יוחנן וריש לקיש מאי כינויין ר"י אמר לשון גוים הם ור"ל אמר לשון שבדו להם חכמים ופירש"י לשון גוים דהכי משתבעו גוים וכו' שבדו להם חכמים תקנו להם חכמים דלא לימא קרבן בשם וכו' ע"כ. וכן נראה מדברי הר"ן ז"ל אמנם הרא"ש ז"ל פי' לשון שבדו להם חכמים כדי לעשות הרחקה דלא לימא קרבן לשם ופעמים יקדים השם לקרבן ונמצא שהזכיר ש"ש לבטלה ובאלו הלשונות ראו חכמים שהיו לעגי שפה שלא היו בקיאים לדבר עברית וכו' ותיקנו אותם לכנויים וכו' ע"כ. וקשה דכיון שהקדים שהטעם הוא מפני הרחקה שלא יזכירו ש"ש לבטלה איך כתב אח"ז שמפני שהיו לעגי שפה וכו' ועוד שהוא טעם למ"ד לשון גוים הוא כמ"ש רבינו שם בפי' המשנה וז"ל ואלו הכינויין כולן היו מצויין אצל העלגין מן האומות להשתבשם הלשון וכו' ע"כ. ואולי דכוונת הרא"ש ז"ל דאם איתא אכתי למה נקטו הנך לשונות שאין להם שום משמעות הו"ל למינקט לשון קרבן בשאר לשונות לזה הוצרך לפרש דטעם אלה הלשונות מפני שהיו לעגי שפה וכו' ורבינו ז"ל שפוסק כמ"ד לשון גוים הם פי' מפני שהאומות היו משובשים בלשון ומהם למדו עם בני ישראל ולפיכך כאן בחיבורו קצר וזה הוא הטעם שלא הזכיר בשום מקום הברייתא דר' שמעון דאיתא התם מנין שלא יאמר אדם לה' מנחה לה' חטאת לה' שלמים וכו' מפני שס"ל

דאתיא כר"ל אך במ"ש רבינו באותו מקום ובאותו זמן וכן פסק בפ"א דנזירות הל' ח' ופ"ב דהל' שבועות הל' ה' אין לנו גילוי מהגמ' ומ"מ ראוין הדברים למי שאמרן:

הלכה יט

לא חולין לא אוכל לך וכו'. ידוע דהראב"ד ז"ל השיג על רבינו דנראה דזיכה שטרא לבי תרי דלעיל וכן כאן פסק כר' יהודה דאית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ולכך אסור ולקמן גבי חולין שלא אוכל לך פסק דמותר דאתיא כר' מאיר ומרן ז"ל הליץ בעד רבינו דלפום קושטא דמילתא כי קתני אסור לא מטעם מכלל לאו אתה שומע הן הוא אלא משום דממילא משמע וכו' ובהכי ניחא שלא נצטרך לדחוק ולומר שהסברוה הזה הוא משונה מכל סברוה שבגמרא דלא קיימי במסקנא והאי במסקנא נמי קאי וכו' ע"כ. אך עדין הדבר תמוה ממאי דאיתא בר"פ שני אמתני' דחולין שאוכל לך מותר דקאמר תלמודא טעמא דאמר חולין שאוכל לך הא אמר לחולין שאוכל לך משמע לא לחולין ליהוי אלא קרבן מני מתני' אי ר"מ הא ליתי ליה מכלל לאו אתה שומע הן וכו' הרי דסתם תלמודא מפרש בפשיטות דכי אומר לחולין שאוכל לך הוי בכלל לאו אתה שומע הן ודלא כר"מ וזהו ממש הסברוה שאמרו בגמ' וכן הקשה הרב לח"מ ז"ל ותו קשיא לי דמרן ז"ל נסתייע מדברי רב אשי דמחלק בין אומר לחולין לאומר לא (ל)חולין דבאומר לחולין בשב"א תחת הלמ"ד א"א לאסור אלא מטעם מכלל לאו אתה שומע הן משא"כ לא חולין אין אנו צריכים לזה דפשטן של דברים מוכחי אנפשייהו וכו' ע"כ. וקשה טובא דמהגמרא הזאת משמע הפך זה דהרי אמרו בפירוש שלחולין משמע לא חולין וכו' והנה הרב לח"מ ז"ל רצה לזווג דעת רבינו עם התוס' והרא"ש והטור יו"ד סי' ר"ד דיש חילוק בין לא חולין בחול"ם ללא חולין בפת"ח וכו' ע"כ. ועכ"ז עדין הדבר קשה מאד דהעיקר חסר בדברי רבינו שלא מצינו שחילק בזה וכמ"ש הרב ב"ח שם וגם נראה שמכח זה מיאן הרב ב"י ז"ל שם להזכיר סברת רבינו עם סברת התוס' והרא"ש מפני שנתקשה כאמור לכך נראה יותר פירושו של מרן ז"ל ואף את"ל דסתם תלמודא ס"ל דלא אתיא כר"מ מ"מ כיון דרב אשי שהוא בתרא ומאריה דתלמודא מפרש לה הכי ואברייתא סמך ראה רבינו לפסוק כן מכ"ש לפי מ"ש מרן ז"ל לקמן דבלשון שנוטה לקולא יותר יש לסמוך עליו אף ע"פ הכלל דסתם נדרים להחמיר וכו' ה"נ כיון שהלשון מצד עצמו מוכח אנפשיה דלאיסורא קמכוין כי קאמר לא חולין וכו' פשיטא דלכ"ע אסור ואף ר"מ מודה בה ודו"ק ולקמן הל' (י"ב) [כ'] יתבאר עוד:

וכן אם אמר הקרבן שאוכל לך וכו'. מרן ז"ל ציין ממתני' דפ"ק, הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך וכו' ושוב כתב ובפ"ב תנן קרבן לא אוכל לך הא קרבן לא אוכל לך לא קרבן

לא אוכל לך מותר כך נראה שהוא גירסת רבינו והר"ן ודלא כספרים דגרסי גבי הא קרבן שאוכל לך וכו' ע"כ. ודבריו תמוהין דבין הר"ן ובין רבינו ז"ל גרסי להדיא הא קרבן שאוכל לך וכו' ועיין הרב לח"מ (כאן חסר מחמת שבלה) והם דברים תמוהים בפרט למ"ש בב"י ע"ש גם שם כתב דרבינו לא פסק כרב בההיא דלקרבן לך מפני שסתם מתניתין דפ"ב פליגא עליה ולכאורה קשה דהא משמע דההיא כר"פ אתיא וכן הושג מהתוס' יו"ט ז"ל ועם כי היה מקום לישבו מ"מ כאן בחר לו דרך אחרת כמבואר:

הלכה כ

חולין שאוכל לך וכו'. בס' כת"י קדמון מצאתי כתוב וז"ל יראה לי לפרש בכל הלכה זו פי' אחר כדי לפרש סוגיית ההלכה עם הברייתא ולא נצטרך להוציא שיטת הסברוה דהכא משיטת סברוה דעלמא וסברי נמי לא מתוקמא בהכי וכן תפרש דכי אמרינן סברוה לא בא להודיע שסברוה לומר דחולין שאוכל לך דתנן במתני' לא חולין ליהוי אלא קרבן בעי למימר דפשיטא דהכי הוא אלא הכי פירושו דסברוה דמתני' לאו ר"מ דמתני' ס"ל מכלל לאו אתה שומע הן משום דאמרינן דהכי בעי למימר לא חולין להוי אלא קרבן ור"מ לא ס"ל מכלל לאו אתה שומע הן אפי' בכה"ג שהוא לומר כן הביאו הברייתא אח"כ להודיע דהאי הסברוה לא מתוקמא בכה"ג ומתני' ר"מ דס"ל לר"מ בברייתא דאמר בלשון המשנה דהיינו לחולין שאוכל לך אסור דהכי משמע לא חולין ליהוי אלא קרבן ור"ל לא אמר ר"מ בכה"ג דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן דבע"כ מדלא איירי אלא בשל חבירו ואמר דלא הוי חולין הילכך קרבן הוא וכי ס"ל לר"מ דלא אמרינן מכלל לאו וכו' היינו דמילתא דלא איירי כלל בשל חבירו שהוא רחוק לומר בו מכלל לאו דנכסי איניש בעלמא אתה שומע הן בנכסי דהאי גברא כגון שאמר שלא אוכל לך שהוא רחוק לומר דה"ק חולין להוי מה שאוכל מאיניש דעלמא אבל שאוכל משלך להוי קרבן ונ"ל שהרמב"ם ז"ל רוצה לפרש כן שפוסק כמו ר"מ דלחולין שאוכל לך דהרי בעי למימר לא חולין להוי אלא קרבן ומביא כל הברייתא דהיינו כחולין דתני לה ר"מ ואי ס"ל מתניתין ר"י היא ולא ר"מ היכי מזכה שטרא לבי תרי ע"כ. משערי נדרים לה"ר מרדכי בר יוסף זלה"ה:

הלכה כא

אבל אומר לא טמא שאוכל לך וכו'. לשון המשנה טמא נותר פגול אסור ובפי' המשנה כתב רבינו טמא נותר פגול שאומר לו כך טמא שאוכל לך נותר שאוכל לך פגול שאוכל לך ע"כ. מה שלא העתיק לא טמא וכו' נראה דצ"ל מדתנן בפ"ב לא קרבן לא אוכל לך מותר דמשמע דאם אמר לא קרבן שאוכל לך אסור דאל"כ לישמועינן דלא קרבן שאוכל

לך מותר וכ"ש שלא אוכל לך אלא ודאי דכוונת רבינו מבוארת דכשאומר לא משמעותו על אכילה שלא יאכל ואם יאכל שיהיה טמא או פיגול וכו' ועיין למרן והרב לח"מ ז"ל:

הלכה כב

בהיכל שאוכל לך וכו'. כוונת רבינו מבוארת בכל הני לחלק בין כשאומר שאוכל לך לשלא אוכל לך וכמו שפסק בהל' י"ט להדיא ושם כתב מרן ז"ל דבהקרבן לא אוכל לך כוונה היא שהה"א בציר"י וכו' והדבר קשה דא"כ הו"ל לכתוב הקרבן שאוכל לך כיון שהוא במוצא הה"א ולא באוכל או לא אוכל וכו':

הלכה כג

וכן אם אמר לו מנודה אני לך או משמתנא ממך. פי' דאסור לישב בארבעה אמותיו ולא מתורת נדוי קאמר דכיון דאינו בר נדוי הוו דבריו בטלים אלא מתורת נדר הוא ולא הרחקה קאמר דומיא דמרחקני ממך ומ"מ לשון הגמ' לא משמע הכי אלא דמשמתנא אסור ובמנודה מותר וכבר מרן ז"ל הליץ דפסק (כר"ס) [כרב חסדא] וכו' והוא (דר"ס) [דר"ח] אמר דלית דחש להא דר"ע ורבינו פסק כוותיה כמבואר ומ"ש רבינו ואם אכל כזית לוקה מילתא דפשיטא היא וגם בכל הדינים שהזכיר לעיל לא הוצרך לבאר מהטעם האמור והכא אצטריך ליה מפני הדין הבא במנודה אני לך שלא אוכל לך וכו' דאינו לוקה על ספק:

הלכה כה

האומר לחבירו הרי עלי כנדרי רשעים וכו' חייב בכולן. משמע דחייב על כל אחד ואחד קאמר נזיר קרבן ושבועה וקשה קצת דלעיל בפ"ד הל' ז' פסק באומר שבועה שלא אוכל פת חטין ופת שעורין ופת כוסמין ואכלן חייב על כל אחת ואחת שלא אמר פת פת ופת אלא לחלק דמשמע שאם לא קאמר פת פת ופת אינו חייב אלא אחת וכיון שכן למה נחייבהו כשאמר כנדריהם נזיר קרבן ושבועה כיון (כאן חסר מחמת שבלוי וקרוע) שחזר ופרט גילה דעתו שחייב עצמו בשבועה ע"כ מין ומין משמע הא לאו הכי אלא שאמר שבועה שאיני שותה יין וחלב ודבש אינו חייב אלא אחת כיון שדרך דיבורו הוא כך בהכרח ואין לנו דיבור המוכיח שחייב עצמו בשבועה ע"כ מין ומין ה"נ כיון שדרך דיבורו להזכיר נדרי רשעים מה הם למה נחייבהו על כל אחד ואחד ואם נאמר דה"נ הו"ל למימר כנדרי רשעים סתם שכבר ידוע מה הם נודרים ומכיון שפרט נתחייב על כל אחת ואחת הא ליתא שהרי פסק רבינו לקמן שאם אמר כנדרי רשעים או כנדבות כשרים וכו' אסור וכו' ומכיון שכתב שם אסור ולא כתב חייב משמע דחיוב גמור אין כאן אלא איסורא בעלמא.

תו איכא למידק בדברי רבינו שכתב וכן האומר הרי עלי כנדבות כשרים שמנדבותם נזיר וקרבן הרי זה חייב דמשמע דאינו חייב אלא אחת ומ"ש מנדרי רשעים שחייבים ע"כ אחת ואחת ואם נאמר דהכי נמי חייב ע"כ אחת ואחת קאמר מדכתב וכן וכו' אכתי אם איתא ה"ז חייב הוא שפת יתר א"נ ליערבינהו ולתנינהו כמו שעשה בדין הבא וכו' והנה אמתני' דכנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה פריך תלמודא ודילמא ה"ק כנדרי רשעים לא נדרנא אמר שמואל באומר כנדרי רשעים הריני עלי והימנו הריני בנזירות עלי בקרבן הימנו בשבועה הריני נזירות דילמא הריני בתענית קאמר אמר שמואל בשהיה נזיר עובר לפניו וכו' ותחלה יש להבין דאמאי לא מתרץ שמואל כי פריך תלמודא ודילמא וכו' דה"ק שמנדריהם נזיר וקרבן ושבועה כדברי רבינו ותו דמאי דוחקיה לאוקומי בנזיר עובר לפניו וי"ל דהא מילתא דפשיטא היא דאין לך מפרש גדול מזה ושמואל ריבותא אשמועינן דאפילו בלשון שאינו מבורר כ"כ אפ"ה הוי נדר וגם בנזיר עובר לפניו הוי ריבותא דאף שהוא לא ביאר דבריו בהעברת הנזיר מהני וצ"ל דהטעם שחייב ע"כ אחת ואחת אף שכולם דרך נדר משום שחלוקין הם בדיניהם ובענייניהם כמבואר והא דנקט רבינו שמנדריהם נזיר וקרבן ושבועה מה שלא הוזכר בגמ' נראה דרבינו בדרך לא זו אף זו קאמר וכן עשה בפרק י"ד דמעה"ק הל' (י"ח) [י"א] שהעתיק שמנדריהם נזיר וקרבן ושבועה והשמיט ההיא דהריני עלי והימנו מפני שסמך למ"ש כאן ומרן ז"ל שם כתב דרבינו סבור שהמשנה כוללת שנים האחד שאומר שנדריהם נזיר וקרבן ושבועה והשני שלא אמר אלא כנדרי רשעים בלבד ע"כ ודבריו מגומגמים דמדכתב תיבת בלבד משמע דממ"ש הכי קאמר וזה אינו דרבינו לא הזכיר מעולם זה וצ"ל דתיבת בלבד הוא לאפוקי שלא פירש שמנדריהם נזיר קרבן ושבועה אבל לעולם דצריך שיאמר לפחות הריני עלי והימנו וכאן כתב מרן ז"ל שהדין הראשון הוא הצעה למ"ש אח"כ עיין עליו. מעתה מ"ש רבינו כנדבות כשרים שמתנדבים נזיר וקרבן לא בא אלא לאשמועינן מה הם נדבות הכשרים ולאפוקי השבועה ולכך כתב סתם ה"ז חייב משום דלא נחית אלא לאשמועינן רבותא ולא חש לדקדוק הלשון:

הלכה כו

אמר הרי עלי וכו' ה"ז אסור. חלוקא זו לא הוזכרה בגמ' ואדרבה מדפריך ודילמא כנדרי רשעים לא נדרנא משמע שאין כאן איסור אך נראה פשוט שלכך נתכוון רבינו להוסיף שאוכל לך או שלא אוכל לך דבהכי אין לטעות דלא נדרנא קאמר ומינה נמי מכיון דאוקמא שמואל בהריני עלי והימנו משמע דאם לא ביאר דבריו אין כאן חיוב ולכך רבינו הביא דבאומר שלא אוכל מדי איסור לא פלט וראוים הדברים למי שאמרן:

הלכה כז

הנודר בתורה וכו'. בס' כת"י קדמון מצאתי כתוב וז"ל אני תמיה על הר"מ ז"ל אם רצה ללכת בשיטת הירושלמי בזאת הברייתא א"כ למה כתב שהרי כתוב בה אסור דהו"ל לכתוב שהרי רצה להתפיס בקרבנות שכתוב בה דאמרינן בירושלמי בתורה ה"ז מותר במה שכתוב בה ה"ז אסור ומפרש התם בתורה ה"ז מותר בקדושת תורה במה שכתוב בה ה"ז אסור בקרבנות הכתובים בה ע"כ משערי נדרים להרב מרדכי בר יוסף זלה"ה ע"כ והיא מעין השגת הראב"ד בפי"ב דהלכות שבועה וגם בדין זה השיג ז"ל ודבריו יש לפרשם בפנים שונים והאמת הוא שדברי רבינו כאן הם שייך למ"ש בהל' שבועות וגם מרן ז"ל הציל לרבינו במ"ש בהל' שבועות ועיין להרב ב"י והכנסת הגדולה יו"ד סי' רי"ב:

הלכה כט

האומר לחבירו וכו'. בנדרים דף ח' מימרא דרב גידל אמר רב ושם הזכירו שני מימרות אחרות וא"ר גידל אמר רב מנין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר נשבעתי ואקיימה וכו' ופסקה רבינו פי"א דהלכות שבועות הל' ג' ועוד אחרת האומר אשכים ואשנה פרק זה נדר גדול נדר לאלהי ישראל ומקשו שם מאי קמ"ל דאפילו לזרוזי בעלמא היינו דרב גידל קמייתא ותירצו הא קמ"ל כיון דבעי פטר נפשיה בק"ש שחרית וערבית מש"ה חייל שבועה עליה ונראה בחידושו של רב גידל (כאן חסר מחמת שקרוע) אלא חל עליו השבועה משום דאין דבר זה מפורש בתורה וכמ"ש הר"ן ז"ל וכיון שכן הו"ל לרבינו לבארו והנה ראינו המחלוקת בין הרא"ש והר"ן ז"ל בהני מימרות דרב גידל אמר רב דהר"ן ז"ל פירש דמימרא מציעתא נמי בשבועה דוקא איירי ומכח זה הוצרך לבאר דהך בתרייתא אשמועינן תרתי חדא דדיבור בעלמא מחייב דקי"ל בפיך זו צדקה וה"ה לכל דבר מצוה ותו אשמועינן דעל האומר דוקא מוטל החיוב להשכים והרא"ש ז"ל פירש דמציעתא נמי בדיבור בעלמא איירי ומשום דדמי לצדקה ובתרייתא אשמועינן אלא דעל האומר להשכים והתוס' ז"ל נראה שיש להם שיטה אחרת דבמציעתא הכריחו דע"י שבועה דוקא איירי עד שכתבו דה"ה אם נשבע שלא לשנות פרק זה דלא חשיב נשבע לבטל המצוה ובבתרייתא פירש דעל האומר דוקא להשכים משמע דבדיבור בעלמא קאמר כפי' הרא"ש והר"ן ז"ל א"נ אפשר דס"ל דגם בזו ע"י שבועה קאמר ולא נחית אלא לאשמועינן חידושא דעליו להשכים.

ורבינו שכתב בבתרייתא שעליו להשכים ועוד הוסיף שזה כמו נדר הוא ואע"פ שלא הוציאו בלשון נדר משמע שהוא מפרש כפי' הר"ן ז"ל דמציעתא ע"י שבועה איירי כנ"ל ולעיל בהלכות שבועות כתב רבינו להדיא דאע"פ דמושבע עליה מהר סיני שרי להשבע

כדי לזרוזי נפשיה ודקדק לכתוב כן לאשמועינן דבנשבע לשנות פרק זה בהכרח חל עליה דאפילו בדבר שמושבע ועומד חלה עליו השבועה מכ"ש וק"ו בדבר שאינו מושבע דפשיטא דחל ולכך לא חש להזכירו אכן על הרב ב"י ז"ל קשה טובא דבסימן ר"ג הזכיר הדין הראשון של רב גידל א"ר ובסימן רי"ג הזכיר הדין השני והשמיט השלישי שהוא זה שהזכיר רבינו דעכ"פ היה לו להזכירו לאשמועינן לפחות דעליו להשכים דהא ודאי אם חבירו קבל דבריו ואמר ליה הן וכיוצא לא גרע ממושבע מפי אחרים דהו"ל כמוציא שבועה מפיו כמ"ש רבינו בהל' שבועות פרק שני הל' א' ולקמן רפ"ב ואם שתק נראה ודאי שאין לו שום חיוב וההיא דיחזקאל ששתק ואפ"ה הלך לא מכרעא דעכ"פ היה חייב לקיים צווייו יתברך והחידוש שהשמיענו רב גידל א"ר אינו אלא דעכ"פ על האומר להשכים וכיון שכן כוונת הרב"י צ"ע כעת למה השמיט חלוקא זו:

הלכה ל

האומר לאשתו וכו'. ריש פ"ב דנדרים ושאר פרטי דין זה ביארם רבינו בפ"ב הל' י"ג ועיין עוד בריש פ"ב. ומ"ש עוד

אבל וכו' כמו שיתבאר נראה שכוונתו למ"ש בפי"ב הל' ט' בחלוקא דהנאת תשמישך אסורה עלי לא הזכירה אלא גבי האשה דמשמע דבאיש יש לו דין אחר ועכ"פ צ"ל דהכא מדין נדר קאמר אבל בלא זה הרי הוא משועבד לה כמ"ש רבינו שם:

פרק ב

הלכה א

אחד הנודר וכו'. מרן ז"ל ציין מהמשנה פ"ג דנדרים הדירו חבירו שיאכל אצלו ולא מצאתי שם שום גלוי לדינו של רבינו דשם אפי' לא ענה אמן אלא שתק נאסר מפני שאדם זה כחו לאסור נכסיו על חבירו ובטור יו"ד סי' ר"ט הזכיר דין זה וציין הרב ב"י ז"ל מההיא דסוף פ"ג דשבועות אמר שמואל כל העונה אמן אחר שבועה כמוציא שבועה מפיו דמי כ"כ הרב לח"מ ז"ל ופשוט:

הלכה ד

מי שהתנה וכו' ואם לא זכר התנאי אלא אחר שנדר אע"פ שקיבל התנאי בלבו וקיימו ה"ז הנדר בטל ואע"פ וכו'. דברי רבינו מגומגמין וצריכים ביאור דמאי אע"פ אדרבה מזה הטעם הוא שהנדר בטל מפני שקבל התנאי בלבו עד שמכח זה יש מי שרצה לפרש שתיבת וקיימו שכתב רבינו קאי להנדר כלומר דאע"פ שקיבל התנאי וגם קיים הנדר שזה מורה שהוא חפץ בנדר שהרי קיימו עכ"ז הנדר בטל אך לא יתיישב פי' זה מכמה טעמים

כמבואר והנה מרן ז"ל כתב דלשון אע"פ שכתב רבינו כן שיעורו אע"פ שלא הוציא התנאי בפיו כיון שקיבלו בלבו וקיימו הרי הנדר בטל ולפ"ז אם בשעה שזכר התנאי ולא קבלו בלבו וקיימו הנדר קיים עכ"ל. וגם פירושו מגומגם וצריך פירוש לפירושו דמאי קאמר אע"פ שלא הוציא התנאי בפיו דמה צורך להוציאו בפיו כיון שכבר הקדימו בפה מלא הרי ודאי עתה א"צ אלא זכירה בלבו לבד ועוד דמה ר"ל ולפ"ז וכו' ולא קבלו בלבו וקיימו דאם לא קבלו בלבו איך קיימו הרי הוו דברים דסתרי אהדדי ולזה י"ל דהך וקיימו הוא נמשך אחר ולא קבלו (בלבד) [בלבו] וכאילו אמר שלא קבלו בלבו וגם לא קיימו עכ"ז אכתי קשה תרתי חדא דמה יועיל שלא קבל התנאי ולא רצה בקיומו עתה לשיהיה הנדר קיים כיון שבשעה שהוציא הנדר מפיו נתבטל לגמרי מכח התנאי הראשון ואיך יחזור להתקיים במחשבה בעלמא הרי דברים שבלב אינם דברים ועוד דפשטן של דברי רבינו נראין דבכל גווני כשלא נזכר מהתנאי בעת שנדר הרי הנדר בטל תדע שכתב ויש מי שמורה להחמיר וכו' דמשמע דדעתו ז"ל להקל בכל גווני עד שמצאתי להרדב"ז ז"ל שנדפס מחדש בח"א סי' כ"ו שנשאל על מי שהקדים התנאי ושוב נדר ושכח התנאי ואחר שעה נזכר התנאי ואמר הריני מבטל התנאי כדי שיחול הנדר והביא דברי רבינו אלה וכתב עליהם וז"ל הרי אתה רואה כי הדבר תלוי בזכירת התנאי בשעת הנדר הילכך בנ"ד שלא זכר התנאי בשעת הנדר אין כאן נדר ובשעה שביטל התנאי לא הוציא בשפתיו כלום אין כאן נדר דבעינן פיו ולבו שוין בשעת הנדר והכא בשעת הנדר איכא פיו ולא לבו ובשעת ביטול התנאי איכא לבו ולא פיו ועל דעת הרמב"ם ז"ל אנו סומכין הלכה למעשה אע"פ שהוא שהיקל וכו' עכ"ל הרי שאע"פ שהוציא בפה החזרה מהתנאי הראשון אינו מועיל קיום הנדר ומרן ז"ל כתב דאפילו אם חשב בלבו לקיים הנדר וביטל התנאי מועיל דהוי חומרא טפי ואנו רואים שרבינו אקולא קא מהדר כאמור.

ודע דבס' כת"י קדמון מצאתי כתוב וז"ל ויש מי שמורה להחמיר וכתב עליו הראב"ד ז"ל בהשגות יפה הורה זה וכו' אין דבריו נכונים בעיני כלל דמה לנו אם שהה יותר מכדי דיבור ולא קיים אחר זכירת תנאו מאחר שנתבטל הנדר לדעת אביי בשעה שנדר מאחר שלא זכר התנאי ואיך נאמר שיחזור הנדר להיות נדר אחר שנתבטל ואע"פ שגם מ"ש הרמב"ם ז"ל בשם אחרים אינו מיושב מ"מ יותר הוא נכון ממ"ש הראב"ד ז"ל כי דוקא כשזכר התנאי אחר שנדר תוך כדי דיבור אז הנדר בטל מאחר שקיימו תוך כ"ד דה"ל כאילו אמר בשעת הנדר ע"ד הראשון אני עושה אבל אם זכרו אחר כ"ד קיום שקיים התנאי אינו מועיל ומ"מ גם בזה יש להשיב הקושיא שהקשיתי להראב"ד ז"ל ועוד כתב הרב ז"ל דעת רבא דאמר דאביי ורבא לא פליגי בעיקר הדין אלא באוקמתא

דמתני' כנראה לרבא דוחק לאוקומי מתני' בשבשתא ע"כ משיטה לנדרים לא נודע שם מחברה עכ"ל בכ"י ומכלל הדברים נתבאר לנו שדעת זה הרב כדעת הרדב"ז ז"ל בביאור דעת רבינו והוא הנראה נכון אחרי נשיקת עפרות זהב ממרן הקדוש ז"ל ולזה נוטה גם דברי הפרי חדש בסוף לשונו עיין עליו וע"ע להרב לח"מ ז"ל:

הלכה ז

סתם נדרים להחמיר וכו'. משנה שם דף י"ח ופירש"י דאינו יודע באיזה ענין נדר וכו' אבל אם מפרש דאמר דבדבר אסור נדר להקל דהכי הוא כדקאמר כיצד וכו' כי שיילינן ליה אמר על של שלמים נדרתי וכו' לישנא אחרינא ופירושן להקל דאם מפרש בשעה שנדר ואמר כבשר מליח של שלמים משלמים ודאי קאמר וכו' ע"כ. נמצא דלפי' ראשון הוא נדר סתם אלא דשיילינן ליה וכו' ולנוסחא אחרינא ופירושן להקל היינו שנדר בפי' כבשר מליח של שלמים והר"ן ז"ל ס"ל כפי' ראשון של רש"י ז"ל שהרי כתב ופירושן להקל אם פירש אח"כ ואמר לכך נתכוונתי סומכין על דבריו וכו' ע"כ. ודברי הרא"ש ז"ל בביאורו הם שקולין שהרי כתב ופירושן להקל כלומר אע"ג דכשפי' דבריו אזלינן בתר פירושו אם סתם אזלינן לחומרא וכו' ע"כ. אמנם בפסקיו שם ביאר וז"ל ופירושן להקל יש מפרשים אע"פ שפי' להקל אם לא פי' אזלינן לחומרא ולא נהירא דמה הוצרך לשנות ופירושן להקל ועוד דמה קולא שייך כשפירש כיון שביאר איך נדר לא שייך להזכיר קולא וחומרא כי כל היוצא מפיו יעשה ויש מפרשים אע"פ שסתם נדרים להחמיר היינו כשלא פירש מה היה בלבו אלא אמר כך נדרתי כמו שפירשוהו חכמים וכו' אבל אם אמר הרי עלי כבשר מליח וחזר ואמר בלבי היה וכו' אזלינן בתר פירושו וכו' ע"כ. הרי דהסכים ז"ל לפירש"י והר"ן גם בתוס' ז"ל כתבו תחילה ופירושן להקל שפי' בשעת נדרו וכו' והקשו על פירוש זה לא נהירא חדא דלא הוי ופירושן להקל שום חידוש ועוד דשל שמים ושל ע"ז לא משמע טפי והו"ל למימר וכו' לכן נראה כפי' ר"ת דמיירי לעולם שלא הוציא בשפתיו כי אם האי לישנא כבשר מליח ותו לא דאם בשל שמים כלומר שיילינן ליה אח"כ וכו' ע"כ. נמצא דסיגנון אחד עולה לאלו הנביאים דפירושן להקל היינו דשיילינן ליה על נדרו שנדר סתם למה נתכוון וסמכינן עליה וזו נראית דעת רבינו שהרי כתב אומרים לו ומה היה בלבך וכו' והטור ז"ל יו"ד סי' ר"ח כתב כמסקנת אביו ז"ל שהרי כתב ואם הוא אומר שדעתו כבשר מליח של ע"ז נאמן וא"צ שאלה אפי' בעם הארץ וכו'.

אמנם ראיתי להרב ב"י ז"ל שם דברים מגומגמים הרבה שאחר שהביא לדברי הרא"ש ז"ל שבפסקיו כתב שהטור נראה שדבריו כפי' אחרון של הרא"ש אבל דברי הרמב"ם

בפ"ב כפי' ראשון ע"כ וזו לכאורה היא תמיהא עצומה שהרי דברי רבינו מבוארים ואף שנדחוק עצמינו לפרש כוונת היש מפרשים באופן שיבואו דברי רבינו כמותן אין בידינו לומר כן מכל קושיות הרא"ש שהקשה עליהם דמה הוצרך לשנות ופירושן להקל דמשמע שבפי' נדר כן ותדע עוד דבקושיא שניה שהקשה על אלו הי"מ כתב כיון שביאר איך נדר לא שייך קולא וחומרא ככל היוצא מפיו יעשה ע"כ הרי שהבין בהי"מ שהוציא מפיו להדיא ענין הנדר וזה לא הזכיר רבינו כלל ועוד כיון שהתוס' להדיא בפי' ראשון דכוונת ופירושן להקל היינו שפירשו בשעת הנדר וכו' והקשו על פי' זה וכו' ואם נאמר דכוונת הי"מ ראשון שהביא הרא"ש אינו כן נמצא מחלוקת אחר חדש ולמה לא נזווג כל הנביאים פה אחד ולא לעשות מחלוקת בין הטור ורבינו ועוד שיהא רבינו חלוק מפי' רש"י והר"ן והתוס' והרא"ש ז"ל אחרי המחילה הראויה מכבוד רבנותו וכבר ראיתי להרש"ך ח"א סי' א' והש"ך שם שעמדו בזה:

ואם אמר לא היה בלבי וכו' ה"ז מותר. לפי מ"ש רבינו בהל' י"ג נראה דה"ז מותר היינו בת"ח אבל בעם הארץ ה"ז אסור עד שישאל על נדרו ועיין מ"ש שם בע"ה:

הלכה יב

הנודר בחרם וכו' ופותחין לו פתח ממקום אחר וכו'. היינו כחכמים דפליגי אר' מאיר וכמ"ש מרן ז"ל ואף דקי"ל הלכה כר"מ בגזרותיו כדאמרו בריש פרק אע"פ וגם התוס' שם נסתפקו בזה שכתבו בד"ה מי שנדר וכו' וז"ל ומתניתין דחרם צ"ע דנימא הלכה כר"מ משום דהלכה כר"מ בגזרותיו (בחמרותיו) ושמא לא חשבינן ליה הלכה כר"מ אלא בגזרותיו ולא בקנסותיו ע"כ. והתוס' יו"ט ז"ל שם תמה על הרב ב"י ז"ל יו"ד סי' ר"ח שכתב ומשמע ודאי דהלכה כחכמים דהרי להתוס' ספוקי מספקא להו ע"כ. ובתחלת המחשבה הייתי רוצה לומר דס"ל להרב ב"י דכלל זה לא נאמר אלא כשחולק ר"מ עם יחיד אבל כשחולק עם חכמים שהם רבים לא אך ראיתי שאינו אמת שהרי שם אמרו זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים משהה אדם את אשתו שתים ושלש שנים בלא כתובה וקאמר עלה הלכה כר"מ בגזרותיו אכן מצאתי להתוס' עצמם בב"ב דף צ"ט ד"ה וחכמים אומרים וכו' שכתבו בשם י"מ דהא דקי"ל הלכה כר"מ בגזרותיו דוקא בגזרותיו אבל לא בקנסותיו וכן פסקו הלכות גדולות מטעם זה כרבנן דר"מ במעוברת חבירו ומינקת חבירו עכ"ל ומפני שזה הוא דעת הרב ב"י ג"כ כתב בפשיטות בזו דודאי הלכה כר"מ:

ובין שהיה ת"ח או ע"ה וכו'. אף דמלישנא דמתני' וגמרא משמע דבת"ח אין צריך שום דבר מ"מ רבינו דמפרש לה דדרך שחוק והיתול נדר כמו שהקדים ז"ל מעתה גם לת"ח צריך לאיים עליו קצת וכו' וזה מורה באצבע שסיים ולא יהיו נודרים דרך שחוק והיתול:

הלכה יג

וכן האומר לאשתו וכו'. כבר ידוע מה שהקשה מרן ז"ל על דברי רבינו מהסוגיא דריש פרק אלו מותרים דמשמע מינה דדוקא באומר לאשתו וכו' הוא דבעי שאלה אבל ברישא לא בעי וכן הקשה הרשב"א ז"ל בשיטתו למסכת נדרים שם גם הרמב"ן ז"ל בכ"י כתב וז"ל הא מילתא לאו דסמכא היא כלל דהא אתמוהי נמי מתמהינן עלה בשמעתין ומי איכא לאסוקי אדעתא הכי הא מדקתני סיפא האומר לאשתו וכו' מכלל דרישא לא בעי שאלה ולא אפשר לדחויי מימרא דגמרא בלא כלום וכו' עכ"ל. והרב לח"מ והרב ב"ח ז"ל יו"ד סי' (י"ח) [ר"ה] נדחקו בביאור הסוגיא כדי להעמיד דברי רבינו עיין עליהם. ולי אני הצעיר תורה היא דנתקשה בעיני הרבה איך נאמר דרבינו ס"ל דבכל נודר גם בדבר האסור יהיה צריך שאלה בעם הארץ הפך שיטת הסוגייאות ושיטת הפוסקים ז"ל לכך נראה לענ"ד שא"צ לשום דוחק לא בביאור הסוגיא ולא בדברי רבינו דהכל ישר הולך דאין כאן קושיא כלל ושיטת רבינו כשאר הפוסקים ז"ל.

ותחילה יש להקדים דקדוק קל בדברי רבינו ז"ל שכתב ואם היה ע"ה צריך שאלה לחכם ומראין בעיניו שאשתו אסורה ושאלו הפירות אסורין וכו' דלמה הוצרך לביאור זה היה לו לכתוב ואם היה ע"ה צריך שאלה ותו לא ומכיון שהוא צריך שאלה ממילא ידעינן שאשתו ואותם הפירות אסורים וכו' עד שיתירו לו ואם נאמר דריהטא דלישניה נקט ואתי שכתב בדין הקודם ואם היה ע"ה מראין בעיניו שזה נדר ושהוא אסור וכו' אכתי לימא סתמא כי התם ומראין בעיניו שזה נדר ושהוא אסור ולמאי אצטריך לפרש שאשתו אסורה ושאותן הפירות אסורין הלא דבר הוא.

תו איכא למידק בדברי רבינו למה בפ' ראשון דהלכות אלו שהזכיר דין המשנה חולין שאוכל לך וכו' ה"ז מותר וכן דיני הקרבן לא אוכל לך וכו' והיכל לא אוכל לך וכו' נדרי כשרים וכו' ולא הזכיר בשום אחד מהם שצריך שאלה ואדרבה בדין הנודר בתורה הל' כ"ז ביאר שם דאין צריך שאלה אלא א"כ היה ע"ה דמשמע להדיא דהנך דלעיל א"צ שאלה כלל גם שם הל' ל' הביא דין המשנה דהאומר לאשתו הרי את עלי כאמא וכו' ה"ז כאומר על הפירות הרי אלו כבשר חזיר כשם שהוא מותר לאוכלן כמ"ש כך מותר באשתו וכו' ע"כ וגם לשון זה יש לי בו דקדוק עצמי דלמה להו להשוות דין האומר לאשתו לאומר על הפירות הרי אלו כבשר חזיר ומי לא ידע בכל אלה בין בשר חזיר בין הנך דמנה שם איסורן שוה דהו"ל דבר האסור ועוד דלמה לא די לו להעתיק דברי המשנה. אשר מכל זה מוכח דכוונתו להשוות אלו השני חלוקות דוקא שדינן שוה לענין זה ולהורות לנו שבאלו השנים וכיוצא בהם לבד הוא שנאמר דין זה.

ונראה דהוקשה לו לרבינו דלמה נחלק ר"מ עם חכמים בהך מתניתין דנדר בחרם וכו' קונם אשתי וכו' ולא נחלק בהא דהאומר לאשתו הרי את עלי כאימא וכו' ועוד הוקשה לו על רבי הקדוש זלה"ה שסידר המשניות דלמה הפסיק בין הך דהרי את עלי כאימא להך דקונם אשתי וכו' בכמה משניות שאין ענינם שוה כמבואר והיה לו לסמוך הך דהרי את עלי כאימא להא דקונם אשתי נהנית לי ששניהם שקולים לאסור אשתו עליו אלא ודאי דנתכוון רבינו הקדוש לסדר משנת הרי את עלי כאימא דבעיא התרה כדי להשמיענו דרישא דחולין שאוכל לך לא בעי התרה וכמבואר בסוגיא והיינו טעמא משום דחשו חז"ל לשלא יטעו ע"ה ויבאו להקל בנדרים ולכך בדבר שיש לחוש בו לקולת נדרים גזרו אף שאינו אלא בדבר האסור וידוע שדרך בני אדם (הפרוצין) להקפיד על נשותיהן בכל פעם ומכח זה חשו חז"ל לאוסרה עליו כדי שלא ירגיל עצמו בכך וכן נמי באומר פירות אלו עלי כדבר האסור דכיון שהם לפניו ונודר שלא לאוכלם אם אנו מתירין לו לאוכלם להדיא בלא שום התרה יבא להקל בדבר ודומה לאיסור הנאת אשתו דאין מאכילין לאדם דבר האסור לו מה שאין כן בשאר נדרים שאינו מתפיס במה שהוא לפניו ממש כגון חולין שאוכל לך וכיוצא שאין ענין הנדר דבר מסוים וידוע לא חשו חז"ל כלל כיון שהנדר בדבר האסור ואין ענין לאוסרו כלל ולכך דקדק רבינו לכתוב כאן ומראין בעיניו דאשתו אסורה ואותן הפירות אסורין כלומר שבאלו דוקא קאמר מפני שהם לפניו ובהם נדר וזה נ"ל לרבינו מדיוקא דמתני' דקתני ואלו מותרין חולין שאוכל לך כבשר חזיר וכו' דמשמע דבזה האופן דוקא הוא דמותרין להדיא בלא שום שאלה ומדלא קתני נמי דאפילו במתפיס בפירות שלפניו מותר משמע דפירות שלפניו הו"ל כהרי את עלי כאימא דקתני בתר הכי דצריך שאלה וזה מדוייק הרבה בסידור המשניות.

וגם אחר זאת המשנה סידר רבינו הקדוש ההיא דקרבן לא אוכל לך וכו' ואח"כ ההיא דקונם אשתי נהנית לי דמשמע בהא ממש דרישא נמי בלא שום שאלה קאמר וא"ש נמי דר"מ לא פליג בההיא דהרי את עלי כאימא וכו' משום דמודה הוא לחכמים דאין מחמירין עליהם מכיון דאין שם דרך שחוק והתול משא"כ בהא דקונם אשתי דאומר לא נדרתי אלא באשתי הראשונה שגירשתי שהוא דרך שחוק והערמה החמיר בדבר וכו' ומכיון דחזינן דכו"ע מודים בההיא דהרי את עלי כאימא משמע דכל הדומה לה דינן שוה לאסור לע"ה ולהצריכו שאלה ובזה ניחא שעיקר דין זאת המשנה הזכירו רבינו בפ"א הל' ח' וכאן בפרק זה ביאר שיש חילוק בין כשיש לפניו ונודר מהם לכשאינן לפניו. ותדע עוד דאם דעת רבינו להצריך שאלה כדבר האסור מאי אריא דנקט בשר חזיר לימא להדיא או הנודר בדבר האסור א"נ כדרכו דרך הקדש לכתוב הכלל ולומר

כל מקום שאמרנו שהנודר בדבר האסור מותר היינו דוקא מן התורה אבל מדרבנן ובעם הארץ צריך שאלה כדי שלא יקלו ראש בנדרים גם היה לו להזכיר שאר החילוקים שנשנו באותה משנה נבילות וטריפות וכו' ועוד היה לו להעתיק כלשון המשנה באומר לחבירו חולין שאוכל לך וכו' אלא ודאי נראה שלא נתכוון רבינו לאותה משנה כלל והוא הנראה לענ"ד בכוונת רבינו ולא נאמר שנעלם ממנו סוגיא ערוכה סמוך ונראה לדין זה שהזכיר או שנדחוק לפרש בסוגיא פירוש אחר דחוק ולאין צורך לענ"ד:

הלכה יד

וכיצד דין ההפקר וכו'. דיני ההפקר היה לו לרבינו לסדרם בהלכות זכיה ומתנה כי שם ביתם וגם הרב ב"י ז"ל הזכירם בחו"מ סי' רע"ג בהלכות הפקר אלא שרבינו מפני שראה שהוזכרו במס' נדרים סוף פ"ד נמשך גם הוא בזה אחר הגמרא:

הלכה טז

המפקיר את הקרקע וכו'. לשון הברייתא ג"כ המפקיר כרמו ונראה דה"ה במטלטלין לענין כל הקודם וכו' ועמ"ש מרן ז"ל דנראה דאשתמיטיתיה למהרי"ק ז"ל גמרא ערוכה דסוף פ"ד דנדרים ע"כ נראה שיש להליץ קצת בעדו דמפני דלא פסיקא ליה מילתא בהא אי הלכה כריב"ל או לא מפני שאיבעית אימא הוא מסתם תלמודא וכיון דסתם תלמודא מהדר לאוקומי מילתא דר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק משמע קצת דהכי קי"ל ומשום הכי מסתייע ז"ל מההיא דפ"ב דבב"מ וק"ל:

הלכה יז

המפקיר את שדהו וכו'. כתב מרן ז"ל דה"ק רבינו תוך ג' ימים אם לא זכה בה אדם יכול לחזור בו והוי כאילו לא הפקירה וחייבת במעשרות אבל אחר ג"י וכו' ע"כ כוונתו מפני דתוך ג' ימים חזרה הוא דיכול לחזור בו אבל אם בא לזכות בה הוא עצמו לא נקרא לגבי דידיה זוכה מן ההפקר כדי להפטר מן המעשר ודין זה תקנת חכמים הוא מפני הרמאים שהיו מפקירין שדותיהן כדי להפטר מן המעשר ולכך גזרו עליהם דכל שלשה לא יהיה לו דין הפקר לגבי דידיה כדי שלא תועיל לו רמאותו כמבואר בנדרים דף מ"ד. אך קשה דבספ"ו דמתנות עניים פסק רבינו דהמפקיר כרמו והשכים בבקר וזכה בו עצמו ובצרו חייב בפרט ובעוללות וכו' אבל אם זכה מן ההפקר בשדה של אחרים ה"ז פטור מן הכל ובין כך ובין כך פטור מן המעשרות כמו שיתבאר ע"כ ומדכתב והשכים בבקר משמע דתוך ג' ימים להפקירו קאמר ואפ"ה פטור מן המעשרות והוי הפך מ"ש כאן וע"כ צ"ל דהתם עיקר הדין קאמר דמה"ת אחר שהפקירו הרי נפטר מהמעשרות ולעולם דמדרבנן חייב משום תקנת הרמאים והרב לח"מ ז"ל נדחק בזה עיין עליו:

הלכה יט

דבר המופקר וכו'. פסק כלישנא בתרא דב"מ דף קי"ח דהבטה בהפקר לא קני והרב ב"ח בחו"מ סי' קל"ט הקשה דרבינו פסק פ"ט דה' טוען ונטען הל' ז' דאם היו שנים יושבים בצד עירמה של חטים ומונחות בסימטא או בחצר של שניהם זה אומר הכל שלי וזה אומר הכל שלי כל אחד משניהם נשבע בנקיטת חפץ שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו ע"כ. ואמאי הרי פסק כאן דהבטה בהפקר לא קני וכו' ע"כ ולענ"ד אין כאן תחילת קושיא דהתם לאו מטעם חזקת הפקר נגעו בה אלא מפני שכל אחד אומר כולה שלי מנכסי תדע דבסימטא או בחצר של שניהם קאמר ובחצר של שניהם ודאי דלאו מתורת חזקת הפקר קאמר אלא מפני שהיא שלו לגמרי קאמר ודו"ק:

פרק ג

הלכה ב

כיצד יחול נדר על נדר וכו'. משנה בפ"ב דנדרים יש נדר בתוך נדר כיצד אמר הריני נזיר אם אוכל הריני נזיר אם אוכל וכו' והקושי מבואר דפתח בנדר וסיים בנזיר והתוס' ז"ל תירצו דאתי לאשמועינן דנזיר נמי נדר הוא כדכתיב נדר נזיר אבל לעולם דנדר דעלמא כגון קונם עלי ככר זה קונם עלי ככר זה אין כאן כי אם נדר אחד משום דאין איסור חל על איסור ובנזיר דוקא הוא דחל מדכתיב נזיר להזיר כמ"ש בגמרא וכן דעת הר"ן ז"ל אמנם רבינו ס"ל דהמשנה כפשוטה דגם בנדר איירי ומאי דפירש בנזיר היינו משום דביה מפורש בקרא ומניה ילפינן שאר נדרים דנזיר נמי אקרי נדר כנזכר וההיא דאין איסור חל על איסור לא נאמר אלא בנודר שני קרבנות וכמ"ש הרב לח"מ ז"ל עיין עליו. אכן מאי דאיכא למידק למה שינה רבינו מלשון המשנה דקתני הריני נזיר אם אוכל הריני נזיר אם אוכל ורבינו העתיק אם אוכלנה גם הסמ"ג עשין רמ"ב כתב כן עיין עליו וידוע דיש שנוי בדבר דאם אוכל מחייב אפילו בכזית ואוכלנה משמע כולה כדאיתא בפ"ב דשבועות ופסקה רבינו שם וגם בספ"ג דהלכות נזירות כשהזכיר דין משנה זו כתב אם אוכלנה ולא ידעתי לאיזה תכלית שינה הן אמת שדין אין שבועה חלה על שבועה נשנה במשנה שם בשבועות כלשון זה ופסקו רבינו ג"כ שם ולומר שנמשך גם בזו אגב ההיא הוא דוחק:

הלכה ג

כיצד המתפיס [**וכו'**] **אמר ואני כמותך בתוך כדי דבור וכו'**. במתני' קתני ואני לבד ובגמ' הצריכו תוך כ"ד ורבינו הוסיף תיבת כמותך וגם לשון התוס' שם הכי מוכח קצת שהרי

כתבו שאמר ואני כמוהו אמנם התמיהה מבוארת בדברי רבינו שאח"ז כתב שאם התפיס בבשר שהיה אסור עליו אפי' אחר כמה ימים ואמר זה כזה ה"ז אסור וכבר נתעוררו בקושיא זו הרב אנג'יל בשיטתו דף קמ"א ע"ג והמל"מ ז"ל ולא תירץ כלום עיין עליהם ואין לדחוק ולומר דלאו דוקא קאמר מדכתב בתר הכי שמע שלישי שאמר ואני ואמר ואני אפילו היו מאה וכל אחד מהם אומר ואני וכו' דמשמע דואני לחוד קאמר וגם בהלכות נזירות פ"ב הל' ד' העתיק ואני סתם אמנם זה אין לו שחר דכיון דיש במשמעות לשונו דאם הוא אחר כ"ד אפילו אמר ואני כמוך לא מהני לא היה לו לכתוב תיבת כמותך כלל מכ"ש דהסמ"ג עשין רמ"ב העתיק גם בהנך ואני כמוך לכן נראה דס"ל האומר לחבירו ואני כמוך אחר כ"ד אין במשמעותו על ענין הנדר דאפשר דלענין אחר הוא דקאמר ואני כמוך דהיינו בעושר או בגבורה וכו' וכמ"ש הרא"ם זלה"ה סי' נ"א כיון שהדברים לזולתו משא"כ בבשר שאסר עליו והוא מתפיס בה ואומר יהא זה כזה ודאי דלענין איסור קאמר תדע דאחר זה כתב רבינו דין הרי יום זה עליו כיום שמת בו אביו וכו' ה"ז אסור דכיון דהדבר הנוגע לעצמו ודאי חל עליו הנדר כיון שהוא המתפיס על עצמו בדבר של עצמו משא"כ עם זולתו דלא בריר לן מילתא וכ"מ מדברי הסמ"ג הנ"ל עיין עליו ולפ"ז יצא לנו שאם הדיר עצמו מפלוני ושוב אמר על איש אחר הרי פלוני כפלוני אפי' אחר כ"ד חל הנדר וכ"מ מדברי הטור יו"ד סימן רכ"ט אלא שראיתי להרב ב"ח ז"ל שם דברים מגומגמים שאחר שכתב בדברי הטור ז"ל קרוב למ"ש הקשה על רבינו הסמ"ג שכתב מסתם דכשאומר ואני הוא שוה למתפיס דבר אחד בדבר אחר ולא כתבו לחלק ביניהם בדין תכ"ד וצ"ל דנסמכו על המבין מדעתו בדבר פשוט ע"כ. ואחרי המחילה הראויה לא ידענא מאי קא קשיא ליה דהרי רבינו והסמ"ג ז"ל חילקו להדיא בין ואני דאז בעינן תכ"ד דמתפיס דבר אחד בדבר אחר כגון בשר זה כזה דאפילו אחרי כמה ימים מהני הדברים אלו צריכים לי עיון אם לא שנאמר שכוונתו להקשות הקושיא שהקשינו תחילה אלא שקיצר שסמך למ"ש לעיל מינה ומ"מ נראה דהטור ז"ל אינו חולק על רבינו כדבר האמור ודו"ק:

הלכה ה

הרי שמת אביו או רבו וכו'. מרן ז"ל ציין בריש פ"ג דשבועות אך בפ"ק דנדרים ג"כ הובאה ברייתא זו לאוכוחי מינה דבעיקרו קמתפיס והכריחו הרא"ש והר"ן ז"ל דהא דקתני בהך ברייתא יום שמת בו אביו או רבו וכו' לאו דקאמר זה בפי' דמילתא דפשיטא היא אלא כגון שמת אביו באחד בשבת א"נ באחד בניסן ובאותו יום אסר עצמו באכילה ואח"ז אומר אכילת בשר עליו כאחד בשבת או כאחד בניסן וכו' וכיון שכן רבינו שפוסק

כמ"ד דבעיקרו קמתפיס כמ"ש פ"א לא הו"ל לכתוב כיום שמת בו אביו וכו' אלא היה לו לבאר דאפי' אמר כיום פלוני וכו' והרב (מש"ל) [לח"מ] הקשה כן ולא תירץ כלום ולענ"ד נ"ל דרבינו דרכו להעתיק הברייתות כדמותם כצלמן והמבין יבין תדע דבשבועות דף כ' פריך תלמודא כיום שמת בו אביו פשיטא כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם אצטריכא ליה וכו' ע"כ הרי מבואר בגמ' דהך חלוקא לא הוה אצטריכא ואפי' הכי תני לה ה"נ י"ל לפי הרא"ש והר"ן ז"ל וק"ל:

הלכה ו

כיצד חלות הנדרים וכו'. ואף דרבינו העתיק בלילי הפסח דמשמע דבכולל קאמר דומיא דישיבת הסוכה בחג הסוכות דמשמע דכל ימות החג קאמר וכן בתפלין דהא איכא לילות ויו"ט וכיון שכן הו"ל להקשות דמאי אריא נדרים אפילו שבועות נמי חייל כשהוא בכולל וכן הקשה הרב לח"מ ז"ל ולענ"ד י"ל דרבינו ס"ל דלילי פסח הכוונה על הכזית הראשון כדרך כל הארץ וכן בסוכה ובתפלין אין דעת הנודר אלא על שעת החיוב דוקא וכן כתב ז"ל בפ"א דהלכות שבועות הל' ו' שלא ישב בסוכה בחג הסוכות ולא יאכל מצה בלילי פסח ע"ש ובכולל הוא כשאומר אכילת המצה אסורה עלי שנה או שנתים וכן בסוכה וכן בתפלין וכמ"ש רבינו ס"פ חמישי דהל' שבועות דדייק לכתוב כן עיין עליו:

הלכה ח

כשאתה מתבונן וכו'. מרן ז"ל לא ציין מהיכן הוציאו ועיקרן של דברי רבינו נתבאר בנדרים דף י"ז:

הלכה ט

הנודר שיצום וכו' או ערב יוה"כ ואין צריך לומר ר"ח. משמע דבשבועות אם נשבע לצום בערב יוה"כ ור"ח חיילא עליו השבועה וקשה דמ"ש מחצי שיעור שכתב רבינו בפ"ה דהלכות שבועות הל' ח' דאם נשבע לאכול חצי שיעור נבילה וטריפה חייב בשבועה וכו' והנה מרן ז"ל נסתפק בזה ובין אם נאמר דעיוה"כ ור"ח הם מה"ת בין אם נאמר שהם מדרבנן יש ליישב מדין חצי שיעור דאם נאמר שהם מה"ת סוף כל סוף הם מפורשים בתורה יותר מחצי שיעור אי מרבוייא דכל אי משום דחזי לאצטרופי ואם נאמר שהם מדרבנן ושבועה חיילא עלייהו הו"ל כדין חצי שיעור ממש אלא שעדיין יש להסתפק אם נדר לאכול חצי שיעור מהו דאם נדמהו לעיוה"כ ור"ח יחול הנדר ואם נאמר דשאני עיוה"כ ור"ח דמפורשים בתורה טפי משא"כ חצי שיעור ונדמהו לחנוכה ופורים לא יחול וכבר האריכו הפוסקים ז"ל בכל זה עיין עליהם וצ"ע:

הלכה י

כיצד אין הנדרים וכו'. כתב הר"ן ז"ל ופסקו הש"ע או"ח סי' תקפ"ו שאם אמר קונם תקיעותיו עלי אסור לתקוע בו אפילו תקיעה של מצוה וכתב שם הפרי חדש וז"ל ומסתברא שאם אמר קונם קול שופר עלי דלא הוי כלום דהקול לית ביה ממש ואין הנדר חל אלא בדבר שיש בו ממש עכ"ל. וקשה דגם התקיעות אין בהם ממש ומאי איכא בין תקיעה לקול:

או שאמר לאשה קרבן שאיני משמשך. כן הוא לשון המשנה בנדרים דף י"ד אלא שבגמ' הקשה והא משתעבד לה מדאורייתא דכתיב וכו' ותירץ בשאמר הנאת תשמישך עלי וכו' וכיון שכן לא היה לו לרבינו להעתיק קרבן שאיני משמשך דזה אינו בכלל נדר כלל אפילו מדרבנן כיון שהוא משועבד לה מה"ת ורבינו כתב לקמן דבכל אלו אית בהו בל יחל מדרבנן והנה ראיתי בשו"ת משאת משה יו"ד דף נ"ב שעמד בקושיא זו והוסיף מדברי התוס' ז"ל שכתבו דהא דקונם דתשמיש אפי' לרבינא הוי בל יחל מדאורייתא ע"כ. ומידי עיני רואה סברא זו של התוס' ז"ל נתקשיתי בו טובא דאיך אפשר לומר דהוי הך בל יחל דאורייתא דכיון דהוי הנאת התשמיש דבר שאין בו ממש איך יחול אדאורייתא עד שחפשתי ומצאתי להרשב"א ז"ל שעמד בזה והניחה בצ"ע גם שם הביא הרב ז"ל דברי הר"ן ז"ל שהקשה למסקנא דמילתא דהיכי חייל נדרא דידיה דליתיה אלא מדרבנן בעלמא לאפקועי מצות עונה ופריה ורביה וי"ל כיון דנדרא מיהא חייל ממילא פקעו להו הנך מצוות דחכמים ז"ל מתנים לעקור דבר מן התורה בשב וא"ת ע"כ. והקושיא מבוארת דא"כ אמאי הוצרך הש"ס לשבושי מתני' באומר הנאת תשמישך עלי לימא דכיון דהוא בשב וא"ת חז"ל מתנים לעקור מצוות התורה דהא הר"ן לא ס"ל כהתוס' ז"ל כמבואר והיא קושיא עצמית והנני מוסיף דנראה דסותר למ"ש תחילה דאלמוה רבנן לשעבודא דידה אף נגד הכלל דקונמות מפקיע מידי שעבוד וכאן כתב דחז"ל מתנים לעקור דבר מה"ת דהיינו בשעבודא דידה בשב וא"ת וי"ל. ולדעת רבינו י"ל עם מה שכתב הרשב"א ז"ל דמה דקאמר תלמודא באומר הנאת תשמישך עלי הכוונה דזו היא כוונת לשון המשנה וכיון שכן רבינו העתיק לשון המשנה ומה שנפרש במשנה נפרש בדבריו ז"ל מכ"ש שכבר ביאר עיקר הדין וחילוקו בפ' י"ד דהל' אישות וגם הרב ז"ל הזכיר כל זה ולא נחה דעתו עיין עליו. וגם אני הצעיר לא נתיישבה דעתי כעת:

הלכה יב

הנודר וכו'. לפי מ"ש מרן ז"ל דפסק כרבינא דין זה נוהג בין בת"ח בין בע"ה אמנם לפי מ"ש הרב מרדכי בר יוסף ז"ל דין זה אינו אלא בע"ה דהכי איתא בס"פ שני דנדרים והגם

דהכי משמע מהטעם שנתן כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים וכמ"ש פ"ב הל' י"ג מ"מ אם איתא היה לו לבארו להדיא וכ"כ הרב לח"מ ז"ל:

פרק ד

הלכה א

הרי שהדירוהו האנסין וכו'. לא ידעתי מאי אריא דנקט שהדירוהו דמשמע דהוא מצד עצמו אין לו להקדים ולידור וכן משמע ממ"ש וכן אם בקשו ממנו וכו' דהרי במשנה בפ"ג דנדרים דף כ"ה בית שמאי אומרים לא יפתח לו בנדר ובית הלל אומרים אף יפתח לו הרי דלב"ה דהלכה כמותם שרי לפתוח הוא תחילה קודם שידירוהו והרב לח"מ עמד בקושיא זו ולא תירץ כלום ובדוחק אפשר לומר דרבינו ס"ל דהיא משנה שאינה צריכה דכיון דהותר לו לנדור בכל גווני שרי ומתני' לא נחית אלא לאשמועינן דב"ש פליגי וכמ"ש בגמ' תנא מתני' בנדר להודיעך כחן דב"ש ומאי דנקט הדירוהו אינו אלא לאשמועינן דין ההוספה דודאי אצטריך. אכן קשה לי דמדלא כתב רבינו בהלכות שבועות פ"ג דמותר לפתוח לו בשבועה משמע דפוסק כרב אשי בגמ' דאין הנדר שוה לשבועה בזה דשבועה חמירה מנדר וכיון שכן קשה על מרן ז"ל שכתב שם ואמרינן שם בגמ' שדין שבועות כדין נדרים. ע"כ וקשה דזה לא נאמר אלא לתירוצא קמא אבל לרב אשי דרבינו נראה דפוסק כוותיה דבתרא הוא אין לנו גילוי זה כלל עיי"ש וקושיא זו איתא בעינה לדברי מרן ג"כ כאן שכתב שאמרו בגמ' דה"ה לשבועות ע"כ ותו קשה דשם הביא מרן ז"ל תחילת המשנה ונסתייע מן הגמ' ולא הביא העיקר שהם דברי המשנה דקתני בש"א בכל נודרים חוץ משבועה ובה"א אף בשבועה ע"כ שזה הוא עיקר דינו של רבינו שהתיר להשבע לאנס וכו' ומרן ז"ל מפני שהיה פשוט אצלו שפסק כלישנא קמא דמותר לפתוח לו בשבועה לכך הביא דבגמ' אמרו שדין שבועות כדין נדרים יש מי שרצה לומר דמרן ז"ל סמך עצמו עמ"ש רבינו שם לפיכך נשבעים לחרמים וכו' דלשון זה מורה דאף פתיחה שרי וגם בירושלמי מוכח קצת דלשון זה מורה על הפתיחה ובפי' המשנה ג"כ פסק להדיא כלישנא קמא ומכח זה היה פשוט למרן ז"ל דפסק כלישנא קמא ואני אומר דמכ"ז הלח"ק אכתי למה תפס במושלם מרן ז"ל דבגמ' איתא שדין שבועות כדין נדרים והיה לו לבאר לל"ק סוף דבר הדברים לא נתחוורו לענ"ד וצל"ע:

הלכה ג

נדרי זרוזין כיצד וכו'. מתני' שם ר' אליעזר בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו שיאכל אצלו ע"כ ורבינו העתיק ששניהם נדרו מלשון אף דקאמר ראב"י דהיינו רישא

דקונם שאיני פוחת לך מן הסלע והלה אומר קונם שאיני מוסיף לך על השקל דמשמע ששניהם נדרו אכן שם א"ל רבינא לרב אשי א"ל טפי מסלע והלה אומר בציר משקל נדרא הוי או זירוזין הוי ושקלו וטרו עלה ולא אפשיטא וכתבו הרא"ש והר"ן ז"ל דנקטינן לחומרא ורבינו השמיטה והנה לפי מ"ש מרן ז"ל דרבינו לא הזכיר הא דאמרו בירושלמי הדא דתימא בשאין מעמידין אבל מעמידין צריכין היתר משום שהוא כלול במ"ש רבינו לפי שכל אחד מהם לא גמר בלבו ע"כ. אף אנו נאמר דזיל בתר טעמא כיון שהדבר תלוי בגמר הלב גם אם זה אמר טפי מסלע וזה אמר בציר משקל דינן שוה כיון שלא גמרו בלבם ולכוונה זו כפל רבינו הדבר וסיים ולא גמר בלבו ונמצא שדעתו להקל כיון שנדרי זירוזין אינן אלא מדרבנן כדתנן במתני' ואפשר שלזה נתכוון רבינו להקדים המאוחר במשנה דחלוקת מדיר את חבירו שיאכל אצלו נשנית אחר הקונה והמוכר ורבינו הקדימה והתיר בין אכל בין לא אכל דכיון שתחילתה בהיתר נדרי זירוזין מקרי לעולם וכיון שכן גם בטפי מסלע ובציר משקל הוא הדין והוא הטעם כ"נ לענ"ד:

הלכה ז

ואין נשאלין על התמורה. מרן ז"ל הביא מההיא דשנינו בפ"ב דתמורה עשה שוגג כמזיד בתמורה וכו' והמל"מ ז"ל הביא מהירושלמי בפ"ה דנזיר עיי"ש ולענ"ד נראה ממשנה ערוכה אפשר ללמדו מדתנן בפ"ק לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים ע"כ ואי מהני שאלה אמאי פסיק ותני סופג את הארבעים דמשמע שאין לו שום תיקון הרי ע"י שאלה לחכם עוקר הנדר מעיקרו וכאילו לא נדר כלל אלא מוכח דאין שאלה בתמורה ודו"ק:

הלכה יא

אמר שאיני נהנה לזה ולזה וכו' שאיני נהנה לזה לזה וכו'. כן הגיה מרן הקדוש ז"ל וכן הוא האמת וכמו שהאריך ז"ל עיין עליו ובס' כ"י קדמון מצאתי כתוב וז"ל בגמ' לא מוקמינן חילוק בין הותר ראשון להותר אחרון אלא בשתלאן זה בזה אבל בלא תלאן זה בזה לר"ש דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד הותר אחד מהם אפילו אחרון הותרו כלם ולרבי יהודה דפליג עליה דאמר שבועה לא לך לא חייב על כל אחת ואחת (ק"ל) [הו"ל] כל חד וחד נדר בפני עצמו ואם הותר אחד מהם ואפילו הראשון הוא מותר וכלם אסורים לזה ולזה צריכים פתח לכל אחד ואחד בפרק שבועת הפקדון ואיכא דגרסי התם איפכא ע"כ מחידושי נדרים מהרב מאיר ב"ר שמעון המעילי עכ"ל. וכבר הליץ הרב לח"מ ז"ל בעד רבינו דהוא גריס כגירסת הרא"ש ז"ל עיין עליו. אכן לתמיהת מרן ז"ל דכאן ובפ' ד' דהל' שבועות פסק כרבי יהודה ודלא כר"ש ואילו בפ"א דהל' אישות פסק

כר"ש ותירץ וכו' בהרמנותיה זלה"ה נראה לענ"ד לדייק מדברי רבינו דגם שם פסק כר"י ולא כר"ש דהא לר"ש בין בוא"ו הנוספת בין בלא וא"ו כללא הוי ורבינו פסק שם הל' כ"ז א"ל התקדשי לי בזו ובזו ובזו אם יש בכולם שוה פרוטה מקודשת דמשמע דבוא"ו הנוספת הוא דהוי כלל הא בלא וא"ו כגון בזו בזו הוי פרט ואם יש באחת מהם שוה פרוטה מקודשת דאל"כ לישמועינן רבותא דאפילו בלא וא"ו נוספת הוי כלל ומכ"ש וק"ו בוא"ו לפי מ"ש כאן וזה ההכרח עצמי אלא ודאי שכן הוא דעתו גם שם כי הכא ובהלכות שבועות ומפני שהקדים דבלא וי"ו הנוספת הוי כלל דהיינו ההיא דהתקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו שאין שם וי"ו דאז הוי פרט כמ"ש כאן ומאי דנקט התקדשי בכל חדא לאו דוקא דלישנא דברייתא נקט ומכ"ש דגם ר"י מודה בה ונמצא דברי רבינו מכוונים דבכל מקום הכא פוסק דבוי"ו הנוספת הוי כלל ובלא וי"ו הוי פרט ומסכים ג"כ לפי' המשנה בנדרים ושבועות עיי"ש שביאר דעתו להדיא שאין הלכה כר"ש:

הלכה יב

נדר בנזיר וכו'. כתב מרן ז"ל תוספתא פ"ד ע"כ. והתם פ"ה (כאן חסר) בעולה ונדר בקרבן בחרם ונדר בנזיר בקרבן ונדר בשבועה פותחין לו פתח וכו' (ע"כ) על כולם אם אמר נדרתי ואיני יודע באיזה משניהם נדרתי פותחים לו פתח אחד על כולם ע"כ. ולכאורה אין זה דינו של רבינו כי אם מסיפא דאיני יודע וכו' ומאי דנראה לענ"ד דרבינו קשיתיה רישא אסיפא דברישא קתני בקרבן ונדר בשבועה מותר ובסיפא קתני בקרבן ונדר בשבועה פותחין לו פתח וכו' לכן נראה שהוא מפרש דסיפא ה"ק בעולה ונדר בקרבן וכו' כלומר שנתכוון לידור בעולה והוסיף קרבן כלומר שנדר בעולה וקרבן וכן בחרם ונדר ג"כ בנזיר וכן בקרבן והוסיף גם שבועה והשתא א"ש דפתח אחד לכולם דאף דנדר בכמה דברים אפילו הכי בפתח אחד סגי והן הן דברי רבינו זלה"ה:

הלכה טז

הנודר לצום וכו' והוצרך לדבר מצוה או מפני כבוד אדם גדול. אף דמהגמ' אין להוכיח אלא כבוד אדם גדול וכמ"ש מרן ז"ל רבינו הוסיף דבר מצוה דאתיא במכ"ש אך מ"ש נדר שיצום יום אחד וכו' לא ידעתי למה עשאו בבא בפ"ע כיון שהוא הדין הראשון ושם היה לו לבארו שאם התחיל לצום ושכח ואכל אבד תעניתו ושוב היה לו לומר שאם נדר שיצום היום ושכח ואכל משלים לצום ואולי י"ל דמפני שהוציאו מהירושלמי וכמ"ש מרן ז"ל לכך קבע לו בבא בפ"ע ועדין הוא מגומגם:

פרק ה

הלכה א

ראובן שאמר לשמעון וכו'. ואם עבר ונהנה אינו לוקה שהרי לא אמר שמעון כלום. מכאן יש לתמוה על מרן ז"ל שכתב בסוף פ"י לדעת רבינו דמלתא דפשיטא היא במדיר את אשתו וכו' ועברה על הנדר שהיא לוקה ע"ש דהרי כתב רבינו כאן להדיא דאם עבר ונהנה אינו לוקה שהרי לא אמר שמעון כלום וכן הקשה הרב לח"מ והרב קול הרמ"ז ז"ל ולא תירצו כלום ועם כי קושיא עצומה היא כדי להליץ בעד מרן ז"ל נראה לומר דהתם מסתמא האשה הסכימה לדברי בעלה והו"ל כענתה אמן דהו"ל כמוציא שבועה מפיו כמ"ש רבינו פ"ב דהלכות שבועות וגם היא כפופה תחתיו בעל כרחה להכי חל עליה המלקות אם נהנית משא"כ הכא דאין שמעון כפוף תחת ראובן וגם לא הסכימה דעתו לדבריו ולכך הוא פטור והכי מסתברא ודאי דאיך יצוייר שילקה בן אדם על לא דבר היוצא מפיו וכמ"ש רבינו לפטור המלקות שהרי לא אמר שמעון כלום וגם בדין הבא כתב ואם נהנה לוקה שהרי חלל דברו הרי שהמלקות תלוי בדבור דוקא ולענין דברי הר"ן ז"ל לכשנגיע שם נזכירם אי"ה:

הלכה ב

אמר הריני עליך חרם ואתה עלי וכו'. הך חלוקא לא הוה אצטריכא ליה כלל דכבר היא נלמדה מהשתים הראשונות וגם המשנה לא תני לה אלא אגב דבעי למתני דשניהם מותרים בדבר של עולי בבל כמ"ש הרא"ש ז"ל אבל רבינו שלא הזכיר כאן דבר זה קשה מכ"ש שעיקר הדין כבר הזכירו בריש פ"ז עיי"ש וי"ל:

הלכה ו

האומר לבנו וכו'. מצאתי בכת"י קדמון שכתב וז"ל משנה בהגוזל קמא ומייתי לה בפרק השותפין האומר לבנו קונם שאתה נהנה לי ומת יירשנו בחייו ובמותו לא יירשנו ויתן לבניו או לאחיו ואם אין לו לוה ובע"ח באים ונפרעים ע"כ. וקשה הא כיון דאסרינהו עליה בקונם שוינהו עליה עפרא בעלמא כשאר איסורי הנאה והיכי מצי יהיב ליה לבניו או לאחיו וכיצד בע"ח דידיה נפרעים ממנו כלומר וקרעינן ליה לשטרא דבע"ח אדרבה הוא אסור ליתנו כשאר איסורי הנאה ואם הוציא מעל כדאמרינן בריש פרק אין בין המודר באומר לחבירו ככרי עליך ונתנה לו מקבל שהוא הנודר מעל עיי"ש ובע"ח שזכה בנכסים מן ההפקר הוא זוכה והו"ל חמץ בפסח. ועוד קשה אי נותן הוא לבניו או לאחיו היאך קתני לא יירשנו ודאי יורש הוא שהרי יכול הוא ליתנם לבניו או לאחיו ופורע בהם

חובו ואין לך ירושה גדולה מזו ואי משום שהוא בעצמו אינו נהנה מהם ממש באכילה ושתיה הו"ל לומר לא יהנה מנכסיו ועוד דכשהוא פורע בהם חובו ה"ז נהנה בכך אע"פ ששנינו המודר הנאה מחבירו פורע לו חובו ה"מ בפורע מדעת עצמו אבל אמר פרע לי חובי אסור דשליחותיה קעביד כי ההיא דתורם לו את תרומותיו וכדמפרש בגמ'. ועוד קשה איך אפשר שיירשנו והלא כיון שאסור בהנאתו אין לו בהם כלום דאפילו נתנם לו האב אינו זוכה בהם ואם קידש בהם את האשה אינה מקודשת וכדמשמע בפ' השותפין דאבעיא להו אסר פירות אלו על פלוני מהו בחילופיהן ואתינא למפשטא מדתנן המקדש בערלה וכו' אלמא אוסר פירותיו על חבירו כערלה וכלאי הכרם דמו ליה וכ"כ הראב"ד ז"ל דאפילו מקדש בגידולין צריך לחזור ולקדש. ועוד קשה כיון דכשמת האב זכה הוא בנכסיו ויכול ליתנם לבנו או לאחיו כההוא דשמיט כיפי דפ' השותפין דאמרו ליה אי הואי בר ברך צורבא מרבנן מאי ואמר להו ליקנינהו הדין ולכי הוי צורבא מרבנן ליקנינהו ניהליה מאי אמרו לו והלא אפילו שתיק מניה זוכה היה בדין בריה בחלק ירושתו ויכול ליתנה לבנו בין הוי צורבא מרבנן בין לא הוי.

והראב"ד ז"ל פירש דאמדיר קאי כלומר שהאב המדיר יכול הוא ליתן לבנו של הנידר וכן פורע לו חובו והא דקתני ונותן לאחיו שיטפא הוא ומשום דקתני במתני' הכי בהגוזל את אביו דלעיל מינה תנא נמי הכי בהאי מתני'. אבל ראיתי להרמב"ם ז"ל שפי' אנידר וכתב וצריך שיאמר להם אלו הנכסים שאסר אבא עלי ופירשה על דרך דהגוזל את אביו ונשבע לו ומת דלעיל מינה דאמרינן עלה דההיא בגמ' וצריך שיאמר זה גזל אבא ומפני שהוקשה לו הענין כמו שכתבתי מצא לו הרב ז"ל טענה לסמוך עליה ואמר שגם (שגם) זו דוקא באומר אלו הנכסים שאסר עלי אבא כלומר דכיון דאמר להם כך אין זה אלא מודיעו שהוא מגביה לו מציאה וכן בפירעון חובו כיון שגילה כן לבעל חובו וקבלם הלה ה"ז כמלוה שאמר ללוה הגבה מציאה זו ותנה לי והפטר אבל בנותן סתם או פורע סתם אסור ואלו עשה כן מעל כך נ"ל לישב דברי הרב ז"ל מחידושי נדרים להרשב"א ז"ל ואפשר דלהכי צריך לתנאו בההוא דשמיט כיפי כי היכי דלא ליצטריך להודיעו אלא נותן לו סתם.

וזה לשון ה"ר מנחם המאירי ז"ל בחידושיו לקמא פרק הגוזל בקיצור אם מת ירשנו בהיתר הנאת נכסים שאם יורשו בלא היתר הנאת נכסים מאי למימרא כל שלא חלק נכסיו על פיו לאחרים ירשוהו מאליו בחיי ובמותי אם מת לא ירשנו כלומר לא ירשנו לענין שיהא מותר בהנאתם שאע"פ שממילא יורש הוא אחר שלא חלק נכסיו ע"פ מ"מ הרי הוא כיורש באיסורי הנאה וזוכה הוא בה מן הדין אלא שנאסר בהנאתה ואם רצה

לצאת ידי חובתו בנקיות גמור יפקיע עצמו מן הירושה ויניחנה לבניו של אביו שהם אחיו או לאחי אביו אם אין לאביו בן אלא הוא ואם אינו רוצה בכך או שאין לו בכדי לוותר כ"כ במה שזכה מן הדין הקילו שיהיה לוה כנגד ירושתו ומלוה בא ונפרע מירושתו בע"כ ומ"מ רוב המפרשים מסכימים שאין הוא בעצמו פורעו שא"כ הוא נהנה מן הנכסים כדאמרינן במודר הנאה מחבירו וכו' ומתוך כך הם גורסים בכאן והם באים ונפרעים כלומר בע"כ ואף למי שגורס ממנו ר"ל מאותם הנכסים ולא על ידו דוקא ומ"מ לדעתי אף הוא פורע חובו מהם שמאחר שבידם לבא ולהפרע הרי הם כנפרעים מאליהם ולא דמי למודר הנאה מחבירו שבזו אפשר שאין לו וכשהוא פורע בעבורו הוא נהנה אבל כאן הואיל ונפרעים בע"כ אין הנאה מתוספת כשהוא פורעם ומ"מ אינו נותנם שהמתנה טובת הנאה היא וכשאמרו יתן לבניו או לאחיו אין כאן מתנה של טובת הנאה אלא שהוא מפקיע עצמו מן הירושה וממילא נשארו הם יורשין. והעירני בזה שראיתי להרשב"א ז"ל שהקשה עליו מההיא דנדרים בההוא דהו"ל ברא דשמיט כיפי וכו' שהוא ז"ל הקשה מה צורך לומר כן אף אם היו שותקים זוכה היה הבן בחלק ירושתו ליתנה לבנו ואני אומר שאילו שתקו היה אסור שמ"מ מוטל עליו לזונו אם מתורת הדין בקטנים ואם מתורת מנהג בגדולים ואף אם יפקיע ירושתו ונשארת לבן הבן מאליה מ"מ באמצעות הבן היא באה לו ולזה הוצרך לפרש שאם יהיה תלמיד יהיה זוכה בהם או שמא חששו שמרוב כעסו יחלקם לאחרים מעתה פורע הוא חובו מנכסים אלו אלא שאף בזה כתבו גדולי המחברים והוא הרמב"ם ז"ל שצריך להודיע ולומר לו אלו הנכסים שנאסרו עלי אלא שזכיתי בהם מן הדין עכ"ל וע"ע למרן והרב לח"מ ז"ל שמתוך האמור יתיישבו כל דברי רבינו:

הלכה י

כיצד נאסר בבשר וביין מותר לאכול מרק וירקות וכו'. ולא הזכיר קיפה דשנינו במשנה דהיינו התבלין מפני שהוסיף ירקות דהיינו הך ועוד שכתב אע"פ שיש בהם טעם הבשר וכיון שכן זיל בתר טעמא וכבר נלמד ג"כ ממ"ש לקמן ה"ז אסור בו ובמרק שבו ובתבלין שבו ע"כ דמשמע דתבלין ומרק הכל ענין אחד:

הלכה יב

מפני שיש לו לישאל על נדרו וכו'. עיין להר"ן ז"ל בפרטי דין זה:

הלכה טז

האוסר פירותיו וכו'. הראב"ד ז"ל השיג על רבינו ומרן ז"ל הליץ עליו והרב לח"מ ז"ל הוסיף להקשות על רבינו ומרן ז"ל. אך מתוך דברי הרב לח"מ גופיה יש ליישב כמבואר

ועיין עוד להמל"מ וס' צרור החיים ז"ל אך זה שסיים מרן ז"ל ובתרומה אפשר דהוי משום דהוי דבר שיש לו מתירים ע"כ הקושי מבואר שהרי מבואר בגמ' ובדברי רבינו פט"ו דמאכלות אסורות הל' י"א דתרומה הוי דבר שאין לו מתירים גם הרב לח"מ ז"ל הקשה כן ולא תירץ עיין עליו. ומה שאני תמיה עוד דמאן דכר שמיה דתרומה בהך ענינא דהרי מרן ז"ל לא בא אלא להליץ לקושית הראב"ד ז"ל דלמה נאסור הגידולין הא קי"ל זה וזה גורם מותר ואם נטע אגוז של ערלה מותר בפירותיה ע"כ ומרן ז"ל בא לתרץ דנדרים הוי טעמא משום דקונמות חמירי דמפקיעין מדי שעבוד מעתה מה ענין תרומה לזה וכלפי לייא סוף דבר לא נחה דעתי בדברים אלו כלל וצריכים לי עיון:

פרק ו

הלכה א

האומר לחבירו הנאה המביאה לידי מאכלך אסורה עלי וכו'. מסקנא דרבא ריש פ"ד ובפי' המשנה ראיתי לרבינו ז"ל דברים תמוהים שכתב וז"ל המודר מאכל הוא שיאמר לו הנאת מאכל עלי ומיד יתחייב באלו הדינים המבוארים ע"כ. ותמיה מילתא דבגמ' הקשו על אוקמתא זו אימא שלא ילעוס חטין ויתן על גבי מכתו אמר רבא באומר הנאה המביאה לידי מאכלך עלי ומבואר הדבר דכי פריך אימא שלא ילעוס חטין וכו' הכוונה דאימא שלא יאסר אלא ממאכלו כלומר ממאכל שבפיו ממש אבל להשאיל לו כלים שעושין בהם אוכל נפש שרי ומתני' קאסר להו ורבינו ז"ל כתב דבאומר הנאת מאכל עלי מיד יתחייב באלו הדינים וכו' וקשה טובא. ואולי י"ל דרבינו היה מפרש דכי קאמר רבא באומר הנאה המביאה לידי מאכלך לאו דקאמר הכי להדיא דא"כ מילתא דפשיטא היא דנאסר בנפה וכברה וכו' אלא דאומר הנאת מאכלך ואנו דנין שכוונתו להנאה המביאה לידי מאכל וכפי' הרשב"א ז"ל ההיא דהנאת תשמישך עלי בפ"ב דף ט"ו ע"ב. ומצאתי און לי בהרע"ב ז"ל שם שגם הוא פי' כדברי רבינו ואח"ז כתב והוא הדירו מהנאה המביאה לידי מאכל ע"כ והדברים נראים כמ"ש. שוב ראיתי להרמ"ז ז"ל שתירץ שני תירוצים לתמיהת התוס' יו"ט ולא הזכיר דברי רבינו בפי' המשנה ואיך שיהיה כאן בחיבורו ביאר הדברים כפשטן כמסקנת הש"ס ומ"ש אבל משאילין לו נזמים וטבעות ובמשנה תני נמי חלוק וטלית משום דהך סיפא לא תני לה אלא אגב רישא כמ"ש בגמ' ולכך קיצר:

הלכה ב

הרי שהיו במקום וכו'. מרן ז"ל תמה על רבינו למה לא הזכיר סוס לרכוב עליו האמור בגמ' ע"כ ואילו רבינו היה מפרש כרש"י והר"ן והרא"ש ז"ל דהנאה הויא לצורך אכילה דהיינו להתנאות בהם בבית המשתה תינח דהיה לו לפרש גם הסוס לרכוב עליו אמנם רבינו מפרש לה משום הנאת עצמו לפני בני אדם להראות שהוא אדם חשוב וזהו שכתב כדי ליראות בהם וכו' וכיון דמפני טעם זה הוא לא הוצרך להזכיר הסוס לרכוב עליו דאין לך ליראות גדול ממנו ודרכו של רבינו לקצר במובן:

הלכה ה

ומשיא שמעון בתו הבוגרת לראובן מדעתה אבל אם היתה נערה אסור. הנה מרן ז"ל הביא דהר"ן ז"ל כתב דאפשר דכי קאמר מדעתה למעוטי דעתו דחתן שאם עשאו שליח לדבר עמה על ענין נשואין אסור דהא קא מהני ליה עכ"ל. לא ידעתי למה הביא זה על דברי רבינו דנראה שכן דעת רבינו חדא דרבינו כתב להדיא אבל אם היתה נערה וכו' דזה מורה דמדעתה דאמרו היינו לאפוקי שלא לדעתה כגון שהיא עדין נערה שעדין היא ברשות אביה ואי לאשמועינן דין שליחות הרי ביארו רבינו לקמיה אבל לא יאמר לשמעון לתרום לו שהרי עושה אותו שליח וכו' והוא מלישנא דגמרא דקתני כיצד מדעתו והר"ן ז"ל הביא תחילה דפי' לדעתה היינו לאפוקי אם אינה בוגרת וכיון שכן היה לו למרן ז"ל להזכיר השתי פירושים על דברי רבינו. אך האמת נראה דלישנא דגמ' והברייתא מוכחי כלישנא בתרא דהר"ן ז"ל שאמרו בוגרת ומדעתה דמשמע דמדעתה הוא דבר אחר ומכח זה פי' הר"ן דבא לאפוקי דעת החתן ומזה הטעם הביא מרן ז"ל זה הפי' ע"ד רבינו אף שדבריו שקולין מפני שהוא יותר מרווח כמבואר:

הלכה ח

חלה ראובן וכו'. דף ט"ל ושם הביאו ברייתא דחלה הוא נכנס לבקרו חלה בנו שואלו בשוק וכו' ורבינו השמיטה וכאן לא נרגש מרן ז"ל אמנם ביו"ד סי' רכ"א נרגש מזה וכתב דאולי משום דמילתא דפשיטא היא וכו' ע"ש:

שזו מצוה היא. נראה שנתכוון בזה דאפי' יש שם רופא אחר וכמ"ש בירושלמי שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות:

הלכה י

וכן כוס של בית המרחץ שאין בזה הנאה. מדכתב תיבת וכן משמע דגם זה משל ראובן קאמר ומדכתב שאין בזה הנאה משמע דלאו דוקא כוס של בית המרחץ ובזה תתורץ קושית הרשב"א ז"ל שהקשה על רבינו דלפי' מאי אריא כוס של בית המרחץ וכו' ועוד

אפשר לומר היפך דמדרבינו חילקן וכתב בדין הראשון משל ראובן ובזה לא ביאר משמע דגם משל שמעון קאמר והיינו ע"פ דברי הרא"ש ז"ל שפי' כוס של בית המרחץ מים חמים כדאמר בפ' כירה רחץ ולא שתה מים חמין דומה לתנור שהסיקוהו מבחוץ ולא מבפנים והנאה מועטת היא עכ"ל. ואפשר נמי דמשום רפואה קאמר (וכן הבין הש"ך יו"ד) וכבר הקדים רבינו בהל' ח' דמותר לו לרפאותו:

הלכה יב

היה לשמעון מרחץ וכו' ואם לא הניח לעצמו כלום וכו'. קצת קשה דרבינו פסק פ"ו דערכין וחרמין וז"ל המשכיר בית לחבירו וחזר והקדישו ה"ז קדש ופקע השכירות ואם דר השוכר מעל ע"כ הרי דאף שהשכירו ולא הניח בו שום דבר משלו אפ"ה שלו הוא לפיכך נאסר על השוכר לדור בו וכאן כתב בהפך. ולכאורה הוה נראה דשאני לענין נדרים דידוע דהולכין בהם אחר לשון בני אדם ואמדינן דעת הנודר דכיון שהשכירו נסתלקה הנאתו ועוד קי"ל דשכירות מכירה ליומיה היא עד שמצאתי להר"ן ז"ל שכתב בשם התוס' דה"נ שאם אסר אותו המרחץ בפירוש חייל איסורא כיון שהגוף שלו כההיא דהתם שהקדיש הבית עצמו אבל הכא במודר הנאה מנכסים סתם איירי ואין דעתו על מה שהשכיר וכו' ע"כ ועוד הביא תירוצים אחרים עיין עליו:

הלכה יז

נזדמנה לו מלאכה עמו כגון שהיו קוצרים וכו'. לשון הגמרא קשה על דברי רבינו דקאמר ר' מאיר דקא מרפיא ארעא קמיה ובקצירה איך שייך זה וכבר עמד ע"ז מרן ז"ל ולא תירץ כלום אמנם ראיתי להרע"ב שפירש גם הוא כן וגם בפירוש המשנה כתב רבינו וז"ל ולא יעשה עמו באומן שלא יקצור עמו בשורה אחת כדי שלא יקל עליו מה שיקצור כי בהיותו קוצר קרוב ממנו הוא מוצא מקום לילך וימצא מקום פנוי שיוכל למהר מלאכתו וכבר נתבאר לך פירוש לשון אומן בהרבה מקומות בזרעים ע"כ וכן מפורש בפ"ד דפאה דתנן של בית נמר היו מלקטין על החבל ונותנין פאה לכל אומן ואומן וזה מורה כדברי רבינו ומרפיא ארעא דקאמרו בגמ' הכוונה התועלת המגיע לו שיפנה לו המקום שיהא נוח לו לקצור:

המדיר את בנו וכו'. וכ"ד רש"י ז"ל ודלא כהרא"ש והר"ן ז"ל שפירשו דבנאסר האב בנכסי הבן קאמר ורבינו לא רצה לפרש כן מפני שסתם בן אין לו משלו כלום דהכל של אב ובפרט בנדון זה שהאב רוצה להכריחו שילמוד דמסתמא אין לו ולכך ביאר דהאב הדיר בנו שלא יהנה ממנו ואף דמהתוספתא מוכח שהאב נאסר מהניית בנו רבינו ס"ל דההיא מעשה שהיה כך היה:

הלכה יח

מי שנשבע או נדר שלא ידבר עם חבירו. אף דנדרים אינן חלין אלא על דבר שיש בו ממש כמ"ש רבינו בפ"ג צ"ל דהכא מיירי באופן שחל כגון שאומר יאסר פי לדבורו עמך דאז הוא חל כמ"ש שם הל' י"א והט"ז ז"ל יו"ד סי' רכ"א נדחק בזה וכתב שלא ידבר עם חבירו דקאי אנשבע דאילו בנדר אינו חל על דבר שאין בו ממש ע"כ וא"צ לזה דודאי הכוונה היא באופן שנאסר עליו הדיבור כמבואר אך מה שיש להסתפק בדברי רבינו אם נשבע או נדר שלא ידבר עם חבירו ומתוך הענין ניכר שאסר ע"ע הדיבור וגם הכתיבה מי נימא דכיון שלא הוציא בשפתיו אלא הדיבור דוקא הדיבור אסור דדברים שבלב אינן דברים או נימא דכיון שהענין מוכיח מתוכו הו"ל כאלו הוציאו מפיו להדיא ונאסר בכל והנה בפ"ח הל' ח' כתב רבינו דהנודר או נשבע רואים הדברים שבגללן נשבע או נדר ולמידין מהם לאיזה נתכוון והולכים אחר הענין וכו' ובהל' יו"ד כתב שאם נשבע או נדר שלא יכנס לביתו ולא ישתה לו טפת צונן ה"ז מותר ליכנס לביתו ולשתות ממנו צונן שלא נתכוון זה אלא לשם אכילה גמורה ע"כ ולפ"ז כאן איירי רבינו בסתם שאין אנו יודעים לאיזה דבר נתכוון ולעולם שאם נתכוון גם לכתיבה או דיבור עם אחר פשיטא שיאסר והרש"ך ח"ד שנדפס מחדש סי' נ"ו הכריח מדין זה שהשבועה בכתב אינה נקראת שבועה לשתחול עליו אמנם מתוך דברי השו"ת משפטי שמואל סי' מ"ב אין נראה כן עיין עליו:

פרק ז

הלכה א

שנים שנאסרה וכו' מפני שהיא מצוה. הלשון מגומגם דמשמע דאם לא היתה מצוה היה אסור מפני שנמצא שהוא מהנהו וקשה תרתי חדא דאנן קי"ל נדרים חלין על דבר מצוה כמ"ש רבינו פ"ג והיינו טעמא משום דאסר חפצא אנפשיה ועוד דבגמ' אמרו בלישנא בתרא דכי מהדר ליה מידי דנפשיה מהדר ליה דמשמע שאין כאן שום הנאה וצ"ל דכוונתו מפני שהיא מצוה והוא לא נדר עליה שהוא נדר מההנאה וזו אינה הנאה אלא מצוה וכן דבריו ג"כ בפי' המשנה עיין עליו:

הלכה ד

היו שניהם שותפין בחצר וכו'. שם וכר' אליעזר בן יעקב וידוע דהרמב"ן ז"ל תמה על רבינו היכי מזכי שטרא לבי תרי דכאן פסק כראב"י וברחבה ומרחץ וביהכ"נ וכו' פסק דלא כוותיה והביאו הר"ן ז"ל שם ולא תירץ כלום אך בהורמנותייהו זלה"ה תורה

היא דנראה דרבינו ס"ל דבהך מתני' גם ראב"י מודה בה ולכך מתניא סתמא ותדע עוד דבמתני' דראב"י גופה איכא למידק הכי דקתני סתמא ושניהם אסורים להעמיד שם רחיים ותנור ולגדל תרנגולים ואי ראב"י פליג אף עלה לימא הכי להדיא א"נ ליערבינהו לכולהו וליתני דראב"י פליג אכולהו ומכח זה ס"ל לרבינו דבהנהו כ"ע מודו בהו ולא דמי לדריסת הרגל דחצר דהתם כיון שהוא של שניהם ביחוד הוברר הדבר שחלק של כל אחד ניכר ועומד משא"כ בדבר שהוא בשותפות של כל בני העיר שא"א לברר חלק כל אחד ואחד והא דהקשו בגמ' דף מ"ו הרי ביהכ"נ דכמי שאין בו דין חלוקא דמי ותנן וכו' י"ל דהכוונה כלפי מ"ש דבאין בו דין חלוקא דברי הכל מותר דהרי לדעת רבנן מיהא אין חילוק בדבר והיכי קאמר ד"ה וכו' וזעירי ג"כ לפי שיטתו השיבו אך לפי האמת יש לחלק לדעת ראב"י וכל זה מכח סתמות המשנה וטעם הרחים והתנור וכו' הוא ענין אחר כמבואר והתוס' יו"ט ז"ל חלק ע"פ דברי הרא"ש ז"ל דכיון דאפשר בחלוקא לא סמכינן אברירה וה"נ דכוותה כיון דאפשר לכתוב חלקו לנשיא לא סמכינן אברירה וכו' ע"כ. והוא מגומגם קצת שהרי הך אוקמתא לא קיימא בגמ' והמסקנא היא דבחצר שאין בה דין חלוקא הוא דאפליגו עייי"ש אלא שי"ל דגם לפי המסקנא יתישב חילוק זה שהרי אף ביש בה כדי חלוקא טעם האסור משום דאפשר בענין אחר כמבואר והרב ב"ח ז"ל כתב קרוב למ"ש אלא שהאריך עיין עליו אלא דקצת קשה על מרן ז"ל שדרכו להביא דברי הר"ן ז"ל למה לא הביא תמיהא זו כמו שהביאה בב"י.

ובס' כת"י קדמון מצאתי כתוב וז"ל רבינו פסק כר"א ופסק נמי למתניתין דביהכנ"ס ונראה כמזכי שטרא לבי תרי ולפי דעתי הדין עמו כי ודאי לא היו פוסקים האמוראים כר"א אם ההיא דביהכנ"ס אתיא אליבא דרבנן לבד ודלא כר"א כי הו"ל מחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם ואע"ג דכל הכללים האמורים בתלמוד לא נאמרו אלא היכא שנשאר הדבר בספק אבל כשגילו דעתם האמוראים ופסקו הפך הכלל המסור אלינו אין לחוש על הכלל מ"מ אין סברא לומר שיפסקו נגד שני כללים המסורים לנו חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד מחלוקת ואח"כ סתם ועוד כי בגמ' לא אשכחן דקאמר שיהיה דומה ממש למחלוקת ר"א ורבנן אלא הקשינו לזעירי על מאי דקאמר באם אין בה דין חלוקא ד"ה מותר דהא ביהכנ"ס כמי שיש בה דין חלוקא דמי ואסרי רבנן ואם אוסרין בההיא אמאי לא אסרי ה"נ אבל לפי האמת אין דינן שוה ונראה שלדעת הרב שאני ביהכנ"ס דליכא למימר בה יש ברירה שהרי לא יסלק אדם עצמו לעולם מביהכנ"ס משא"כ בחצר שסופו להיות לאחד מהם כיון שאין בה דין חלוקא הרב ר' מאיר המעילי בשיטתו לנדרים ומשיטה משם בעל ההשלמה לנדרים עכ"ל:

הלכה ה

כופין את הנודר למכור חלקו. נראה פשוט דמשום דאינו רוצה לחלוק עם שותפו הוא דכופין למוכרו אבל אם רוצה לחלוק עמו אין כופין ודאי ועיין להרב ב"ח ז"ל:

הלכה ז

מי שאסר הניית אומה וכו'. התימה מבוארת בדברי רבינו למה לא חילק בין זבינא חריפא לזבינא דרמיא על אפיה שאמרו בגמרא ומתני' בזבינא מציעאה והרב לח"מ ז"ל נדחק בדבר עיין עליו. ולענ"ד נראה דכל הך שקלא וטריא לא באה אלא מפני דברי שמואל וכיון שכן הרי הביא רבינו דברי שמואל עם כל החילוקים ספ"ד דהלכות מכירה ששם השמיענו דין זבינא חריפא ודרמיא על אפיה לענין האונסים ומשם יש ללמוד לדין זה ודאי כמבואר וכיון דמתני' קתני סתמא העתיק הדין כמו ששנוי וודאי דבזבינא מציעאה איירי כמסקנא דגמרא ומ"מ הטור והרב ב"י יו"ד סס"י רכ"ז חלקו החילוקים האלה עיין עליהם ומ"ש בס"ר מאומה כולה צ"ל אלא מאומה כולה ודברים אלו נאותין יותר בסוף הלשון אחר מ"ש ישא ויתן עם אחר אלא מאומה כולה וכן הגיה הרדב"ז ז"ל עיין עליו:

הלכה ט

אסר על עצמו וכו'. כבר מרן הקדוש ביאר דעת רבינו ע"פ הירושלמי אלא דהריב"ש ז"ל לא הזכיר בתשובתו דברי רבינו כלל אלא השיב למה שנשאל עי"ש סי' ת"ו אשר לפ"ז נראה דיפה כיון הריב"ש ז"ל שהרי ביאר הירושלמי כפשוטו אלא שמרן ז"ל ראה דברי רבינו שאינן מכוונים לפ"ז לכך חלק עליו והרב בן חביב ז"ל סי' נ"ז כתב בפשיטות שגירסא אחרת היתה לו לרבינו בירושלמי וע"ע להרב ב"ח ז"ל:

הלכה י

מי שאסר וכו' אבל לא בתוך הבית. מסקנא דגמ' שם דף פ"ד משום דכתיב ביה נתינה ונתת ללוי וכו' ומש"ה אסור ליה לאתהנויי דהיינו טובת הנאה וכן נמי בההיא דאסר הנייתו על הכהנים שכתב רבינו לקמן כמסקנא דרבא דטובת הנאה ממון וקשה דבכ"מ פסק רבינו דאינה ממון ומהם פ"ה דהל' אישות הל' ו' וידוע מ"ש מרן בשם הרב המעילי ז"ל דגבי נדרים שאני שאפילו ויתור אסור כמ"ש בגמ' ולעולם דטובת הנאה אינה ממון. ובס' ים של שלמה דב"ק דף ק"מ סימן ס"א ראיתי שחילק חילוק אחר דאף דאינו ממון בעלמא מ"מ הוא ממון לגבי בעלים שלא ליטלו בעל כרחו וסבר דלא גרע מפחות משוה פרוטה שאף שאינו ממון אסור לגוזלו וליטלו ע"כ והביאו הכנסת הגדולה ז"ל יו"ד סי' של"א ופלפל עוד בדברי הפוסקים עיין עליו:

הלכה יא

מי שאסר וכו' וה"ה במתנות העניים עם העניים. דברי רבינו קשים להולמם הרבה חדא דהיכן מצא הך דה"ה במתנות העניים וכו'. ועוד דנראה שסותר דברי רבינו עצמו שהרי לעיל פסק דמעשר עני המתחלק בבית אסור והיינו טעמא משום דכתיב ביה נתינה והו"ל טובת הנאה מעתה איך פסק כאן דה"ה במתנות העניים הרי כשאומר קונם עניים אלו שפסק שיטלו עניים אחרים ואמאי הרי במתנות עניים לא כתיב ביה נתינה אלא תעזוב כמ"ש הוא עצמו פ"א דמתנות עניים הל' ד' ובהל' ח' פסק להדיא דכל מתנות עניים אלו אין בהם טובת הנאה וכו' וכ"פ בפ"ו הל' יו"ד שם וכל זה מבואר יוצא והם דברי הגמרא דף פ"ד ופ"ה וכבר עמד ע"ז התוס' יו"ט ז"ל והניחו בצ"ע ע"ש. והרמ"ז ז"ל כתב שם דהך ה"ה שכתב רבינו לא קאי אלא אירישא דהיינו איטלו בע"כ כשאסר כל העניים ולא קאי אאומר אלו וכו' וכן עלה בדעתי הקצרה אף שהוא דוחק. ובס"ס מקראי קודש להר"ח אבולעפיא ז"ל ראיתי שכתב לתרץ קושיא זו דהלכה רווחת דאדם יכול לאסור דבר שהוא ברשותו כשיצא מרשותו וכו' וה"ה הכא יכול לאוסרו קודם שיהיה לקט שכחה ופאה אף שאמר עניים אלו ע"כ. ומלבד הדוחק הניכר לומר דרבינו לא איירי אלא בכי הא ועוד יש לגמגם דא"כ נימא הכי אף בתרומה ומעשר עני המתחלק בבית דאף דכתיב בו נתינה וא"א לו לאוסרו ה"מ אחר שהפרישם אבל קודם לכן יכול לאוסרם וזה לא נתפרש בדברי רבותינו ז"ל וגם השכל מנגדו דכיון שהתורה חייבתו ליתן איך יכול הוא להפקיעם בשום פנים. ואיך שיהיה היותר נראה לענ"ד בכוונת רבינו דכיון שכבר הקדים דמעשר עני המתחלק בבית יש בו טובת הנאה מינה נשמע דהך וה"ה וכו' קאי להיכא דשייך ע"פ דבריו ז"ל דאם אסר הנאתו על כל העניים באים ונוטלים המתנות שבגורן בע"כ ואם אמר אלו אותם שבגורן נוטלין ממילא ואותם שבבית כיון דכתיב בהו נתינה יתנם לעניים אחרים ודו"ק:

הלכה יב

מי שהיתה הנייתו וכו' אם הלך החנוני וכו'. לשון המשנה הולך ורבינו העתיק אם הלך אפשר שכך היתה גירסתו ואפשר ג"כ שבא לרמוז שכ"ז אינו אלא דרך גמ"ח ואף המדיר אין לו חיוב מן הדין לפרוע לחנוני מה שנתן דהרי לא צוה לו להדיא וכמ"ש הטור יו"ד סי' רכ"א ולפ"ז ענין אם הלך וכו' עיקרו קאי אובא ונטל מזה וכו':

הלכה יג

שנמצא זה שפרע חובו לו וכו'. הרב ב"י ז"ל שם דקדק מזה שאין לו חיוב לתת להם שכרן מן הדין עיי"ש אלא דא"כ יקשה דהו"ל להשמיענו זה בתחילת הדין לכן נראה כמ"ש לעיל דרבינו רמזו אם הלך החנוני וכו' כמ"ש לעיל:

הלכה יד

היו וכו' ואם אין עמהם אחר מניח על הסלע וכו'. קצת קשה דהפקר לא מהני אלא בפני ג' כמ"ש רבינו לעיל פ"ב הל' ט"ז וכיון דלא הוי הפקר הרי מהנהו מנכסיו. וי"ל דמ"ש חז"ל דבעי ג' היינו כדי שלא יוכל לחזור בו דמדין תורה אפילו בינו לבין עצמו הוי הפקר דומיא דחמץ למ"ד דתשביתו מתורת הפקר נגעו בה וכמ"ש שם וכיון שכן כאן שכל כוונתו אינה אלא כדי שיאכל חבירו פשיטא ודאי שאינו חוזר בו והעמידוהו על דין תורה ועיין להרב ב"ח ז"ל:

הלכה טו

נתן לאחד מתנה וכו'. פסק כרבא וכלישנא בתרא לחומרא וידוע דהרשב"א ז"ל הקשה על רבינו במה שכתב כגון שהיתה סעודה גדולה וכו' דא"כ יש לנו לדעת איזו תקרא סעודה גדולה ותבעי אומדנא וכו' ע"כ ועוד הקשה ז"ל במ"ש רבינו וחזר ואמר לו וכו' דמשמע אפילו לאחר שעה ואין זה במשמעות המשנה ומרן ז"ל כתב לזו דע"כ לא אסר רבינו אלא באמר לו כן סמוך לנתינת המתנה סתם אבל אם שהה קצת שרי וכו' ע"כ וגם זה הוא קצת דוחק דאם הוא תוך כדי דיבור הרי מילתא דפשיטא היא ואם הוא אחר כ"ד מעתה אין לנו שום גבול בין שהיא מועטת לכשהיא מרובה גם מ"ש דהו"ל לכתוב ואח"כ אינו דבפי' המשנה כתב ואח"כ עיי"ש ולענ"ד נראה דאלו שני קושיות של הרשב"א ז"ל חדא מתרצת חברתה דכיון שראה רבינו לישנא בתרא דרבא חשש להחמיר מכח דסעודתו מוכחת עליו מעתה בהכרח בעינן סעודה דמוכחא אנפשה לכך כתב דבעינן שתהיה סעודה גדולה וכיון שהיא סעודה גדולה דמוכחא אנפשה מעתה אפילו אמר לו כן אפילו לאחר שעה מהני לאסור דאין זה אלא גילוי דעת בעלמא דהדבר מבואר מעיקרו וכמ"ש בהרשד"ם יו"ד סי' ק"ה דבנדרים ושבועות גילוי דעת בעלמא סגי אפי' בין אדם לחבירו עיין עליו וע"ע להמבי"ט ח"א סי' צ"ז.

ובס' כת"י קדמון אחר שהביא דברי הרשב"א הנ"ל (שכבר נדפסו בשיטתו לנדרים) כתב וז"ל הריטב"א ז"ל נתן טעם לדברי רבינו וז"ל משום דהוכיח סופו על תחילתו שלא גמר ליתן מתחילה ואומדנא דמוכח הוא מחמת סעודה וכאילו פירש דמי והיינו דאמרינן בגמ' ואם הוכיח סופו על תחילתו אסור ודוקא באומר לו כן דרך תנאי וקפידא אבל

בבא ואומר לו דרך פיוס הא ודאי אין כאן הוכחה לאיסורא ואדרבה הוכיח סופו על תחילתו שגמר בלב שלם ואפילו היה בטוח בתחילה שיקבל פיוסו ובזה אין לתמוה על דבריו ז"ל כמו שתמה עליו רבינו נר"ו ואע"ג דמאי דקתני מתני' ואינו לפניך וכו' בשעת מתנה משמע אנן הכי קאמרינן דמתני' לאו דוקא אלא מעשה שהיה כך היה אבל כשאמרו חכמים כל מתנה שאם הקדישה דעתם לכלול בזה אפילו באומר ויבא אבא ושיאמר כן לאחר מתנה כנ"ל ע"כ וכיון דאסיקנא דהוי תנאי גמור ומהני אם לא מטעם שסעודתו מוכחת שמענו שהאומר לחבירו שדי נתונה לך ואתה תעשה לי או לפלוני כך וכך כיון שיש לו הנאה או לאחרים מכח תנאו תנאי גמור הוי והא דאמרינן בפ"ב דיום טוב דההוא דאמר להו ד' מאה זוזי לפלניא ולנסיב ברתי וכו' דמשמע שאין לשון ויעשה כך לשון תנאי הא תירצה הריטב"א ז"ל בשם רבו הרא"ה ז"ל דשאני התם שאין ההנאה אלא למקבל המתנה וכאילו נותן לו שתי מתנות עד דלימא איפכא לנסוב ברתי וכו' והבו ליה דמשמע הבו ליה בנדוניא ע"כ מנימוקי יוסף לנדרים עכ"ל. והרואה יראה שהלשון מגומגם שמתחילה נראה שבא להליץ על רבינו ושוב כתב ודוקא באומר כן דרך תנאי וקפידא אבל באומר לו דרך פיוס הא ודאי אין כאן הוכחה לאיסורא וכו' ע"כ. ורבינו כתב וחזר וא"ל רצונך שיבא פלוני ופלוני הלשון זה מורה דבדרך פיוס הוא דקאמר ליה וכ"כ בפי' המשנה עיי"ש ואפ"ה אסור ומלבד זה הלשון מצד עצמו הוא מגומגם דנראה סותר למ"ש תחילה:

הלכה טז

ואם לא הקנה לו הראשון וכו'. נראה דזה נלמד ממ"ש בפ"ג דזכייה ומתנה הל' ו' שכל הנותן מתנה בתנאי דאם לא נתקיים התנאי בטלה המתנה וכו' עיי"ש:

הלכה יז

מי שנאסרה וכו'. מרן ז"ל האריך בזה והליץ בעד רבינו להשגת הראב"ד בדברי הר"ן ז"ל דרבינו פסק כשמואל וס"ל דתרתי בעי וכו' ע"כ וכ"כ הרב המגיד ז"ל בפ"ג דזכיה ומתנה הל' י"ג ושם כתב מרן ז"ל וז"ל כתב הרה"מ שפסק המחבר כשמואל דדיני נינהו ויש לתמוה עליו דאדרבה כרב פסק וצריך טעם למה עכ"ל. והנה רבינו פסק שם ע"מ שתלבשי בהם או ע"מ שתשתה בהם ותעשה מה שתרצה בלא רשות הבעל וכו' נראה דמרן ז"ל הבין דותעשה מה שתרצה הוא קשור עם מ"ש או ע"מ שתשתה בהם ואינו בבא בפני עצמה ולעולם דלא התיר רבינו אלא במיחד וכו' וכיון שכן ודאי שפסק כרב. אך נראה שא"א להבין כן בכוונת רבינו חדא דא"כ הוי שפת יתר דהא עכ"פ מיחד דוקא בעינן ועוד דאם תעשה מה שתרצה אינו מועיל כלל לא הי"ל לרבינו להזכירו כלל ועוד

ששם השוה רבינו העבד והאשה בדין זה וגבי עבד כתב שם להדיא או ע"מ שתעשה בהם כל מה שתרצה וכיון שכן בהכרח דמ"ש גבי אשה ותעשה וכו' מילי מילי קתני וכאילו אמר או ע"מ שתעשה וכו'. ועוד דאם נפרש כן רבינו סותר דברי עצמו שהרי כאן כתב להדיא ואפילו אמר לה ע"מ שאין לבעליך רשות בהם אלא מה שתרצה עשה לא קנה הבעל וכו' הרי דאף בלא יחד לא קנה הבעל. וזה ודאי הגמור דכשמואל הוא. ועוד דמרן גופיה סותר את עצמו דכאן הביא דברי הר"ן ז"ל להשגת הראב"ד ז"ל דפסק רבינו כשמואל ושם הביא בהפך ובאמת לענ"ד צריך נגר ובר נגר דיפרקינה ועיין להרב גדולי תרומה דף מ"ג והתוס' והמל"מ שם.

עוד ראיתי להריב"ש ז"ל סי' רט"ו דברים מגומגמים שכתב דס"ל לרבינו דשמואל נמי כר"מ ס"ל אלא דכי אמר לה מה שתרצה עשה בהם אינו נותנם לה שתזכה בהם היא מעכשיו אלא כשתרצה לעשות בהם איזה דבר וכו' ע"כ. וקשה דמי דחקו לפרש דשמואל כר"מ ס"ל הא כיון שהוא מפרש דמה שתרצה תעשה היינו נמי מיחד מעתה אף דשמואל ס"ל כרבנן א"ש דשמואל לא פליג אדרב לפירושא דמתניתין אלא לענין דינא הוא דפליג וכמ"ש הר"ן ז"ל שם ועוד דכיון דהר"ן ז"ל פי' להדיא דשמואל כרבנן למה הניח דברי רבו הר"ן ז"ל בזה ועוד דסוגיין לא מוכחא הכי שהרי אמר מתקיף לה רב זירא כמאן אזלא הא שמעתתא דרב כר"מ וכו' משמע דלשמואל לא אתיא כר"מ ועיין להרב לחם רב סי' י"ב ושם הקשה ע"ד מרן ז"ל שכתב פ"א בהלכות עירובין דרבינו לא הצריך בית לאשה (בחצר) [כי חצר] מפני שהוא פוסק כרבנן ע"ש דהא ודאי ליתא דרבינו ע"כ פסק כר"מ וכו' ע"ש. ולעד"ן אין בדבריו כדאי לחלוק על מרן ז"ל בזה דהרי הוא הביא דברי הר"ן ז"ל בפרקין ע"ד רבינו ומשמע ודאי דרבינו פסק כשמואל וכמ"ש להדיא הר"ן ז"ל וכמ"ש ג"כ הרה"מ בהלכות זכיה ומתנה ושמואל לא אתי כר"מ מכח מאי דמותיב ר"ז כמאן אזלא וכו' כנז' וכיון שכן משמע דאינו פוסק כר"מ ועלו דברי מרן כהוגן ומ"מ עדין צ"ע ועיין לשיירי כנה"ג או"ח סי' שס"ו:

פרק ח

הלכה ג

אבל הנודר וכו'. הכעורה נראה דלאו דוקא קאמר דהרי בשחורה וקצרה לא הזכיר ה"א הידיעה וגם לישנא דמתני' בלא ה"א ובזה אתו דברי רבינו גם לפי האי נמי שהביא מרן בשם הר"ן ז"ל בפשיטות:

הלכה ה

מי שנדר או נשבע וכו'. בס' כת"י קדמון מצאתי כתוב וז"ל נראה מדבריו דפלוגתא דר' אלייעזר ורבנן בנולד הוא אם מותר בלא שאלה אבל לכ"ע מותר בשאלה ואין דבריו נראין בזה דבהדיא אמרינן בפ"ד דנדרים גבי עובדא דר"י בר יוסף דמחייה ההוא קצרה ואמר אדעתא דמחיין קצרה לא נדר ושריוה רבנן ופרכינן והא נולד הוא ואם כדברי הרב מאי פריך והא נשאל לחכמים ושריוה אלא לאו ש"מ הואיל ולא נתחרט אלא ע"י נולד וברצונו שלא יעשה סופר ולא יהנה אסור אפילו בשאלה וגם הרב עצמו כתב כן בפ"ו מהל' שבועות ע"כ לשון הרמ"ך בחידושיו וכתוב בשיטה לנדרים וז"ל אין דעת הרב ז"ל שיפתחו לו בנולד וע"י הנולד לא יתירו לו אלא ע"י חרטה שמתחרט הוא עצמו מפני הנולד קאמר כי הוא עצמו כתב בפ"ז מהל' שבועות שאין פותחין בנולד עכ"ל ועיין להרב לח"מ ז"ל ומ"ש בע"ה פ"ב דהל' נזירות הל' ב' אך לא ידעתי למה השמיט רבינו חלוקא דהיה משיא בנו בקרוב השנויה במשנה באמצע אלו שהזכיר ז"ל שם ומה שלא הזכיר כאן דלעת הרמוצה אפשר דכיון שהוא מין דלעת ולא שכיחא לכך השמיטה ועיין להרב ב"ח ז"ל:

הלכה ז

וכן האומר וכו'. בגמ' הקשו ותיפוק ליה דאינו רע א"ר אבא ועוד יפה קתני ע"כ כלומר דהכי קאמרו ליה הלא המיושן אינו רע ועוד דיפה הוא ורבינו קיצר ונקיט לישנא דמתני' וכ"כ הרב ב"י יו"ד סי' רל"ב:

הלכה ח

כל הנודר וכו'. עיין מ"ש מרן ע"ד הר"ן ז"ל דרבינו כתב דברי ר"י במשנה ודבריו בברייתא כצורתן וכו' והרב לח"מ ז"ל חלק עליו עיי"ש אך י"ל דמרן ז"ל נמשך אחר תחילת דברי הר"ן ז"ל שכתב דברייתא פליגא אמתני' וכ"כ בב"י יו"ד סי' רי"ח עיי"ש:

הלכה ט

היו מבקשים ממנו שישא קרובתו וכו'. במשנה תנן שם בת אחותו ופי' רבינו שם לפי שהוא נהוג ועוד שהוא מצוה וחייב אדם להשתדל בזה ואמרו ומבשרך לא תתעלם זה הנושא בת אחותו וכו' ע"כ. וכאן העתיק קרובתו אולי מפני שאין שום נפקותא בזה לענין דינא ומ"מ השו"ע סי' רט"ז העתיק בת אחותו ע"ש:

הלכה יג

מי שנשבע או נדר וכו'. בב"ק דף פ' וכן מי שנדר ליקח בית או אשה בארץ ישראל וכו' ורבינו העתיק סתם ונראה שהדין עמו דמאי איריא א"י בזה דזיל בתר טעמא ויותר נראה

דט"ס הוא גם מתוספתא עצמה פ"ח אין שם א"י גם הסמ"ג לאוין רמ"ב כתב סתם כדברי רבינו והכי מסתברא:

הלכה יד

המדיר את חבירו וכו'. משנה סוף פרק קונם ואמרו בירושלמי דמחלוקת ר' מאיר ורבנן הוא בסתם דהיינו שאמר לו כלום נדרת אלא מפני כבודי זהו כבודי אבל אם הלה משיב לו לא נדרתי אלא מפני כבודי כלומר שאתכבד שתקבל מתנה ממני ד"ה אסור וכן אם זה אומר מפני כבודי וזה משיב לו מפני כבודך ד"ה מותר ע"כ ורבינו לא הזכיר מזה כלום אפשר משום דדבר פשוט הוא דכיון שהמדיר ממאן בדברי המודר ודאי שהנדר במקומו עומד ועוד אפשר דהירושלמי פליג אגמרא דידן שהרי בגמ' דידן משמע דר"מ לא פליג אחלוקא קמייתא דקתני מתני' כדאיתא בפ"ג דף כ"ד וכסתם מתני' ובירושלמי אמרו להדיא דגם בקמייתא פליג ודלא כהר"ן ז"ל שם ודין זה נראה שהוא מחלוקת הפוסקים ז"ל כפי מ"ש הכנסת הגדולה יו"ד סי' רל"ב בהגהת הטור אות צ"ז שכתב וז"ל לא מהני כאילו התקבלתי אלא דוקא שגם המשביע מתרצה בזה אבל אם המשביע אינו מתרצה לא. ספר מקור ברוך סי' ל' ואחיו הר"ם קלעי שם נראה חולק ע"ז עכ"ל. ובשו"ת הריב"ש סי' שפ"ז חלק בין כשאומר קונם אם אין אתה בא ונוטל וכו' לאומר קונם אם אין אני נותן לך כך וכך וכו':

פרק ט

הלכה א

בנדרים וכו' ובאותו זמן וכו'. לכאורה היה נראה שבא לרמוז לנו דין הברייתא דאיתא בפ' הנודר (נדרים דף נ"ג) הנודר מן הירק בשאר שני שבוע אסור בירקות הגינה ומותר בירקות השדה ובשביעית אסור בירקות השדה ומותר בירקות הגינה וכו' ע"כ. אך לא מצינו לרבינו שהזכיר ברייתא זו כלל לכן נראה דבאותו זמן היינו מפני שלפעמים אפילו בעיר אחת ישתנה לשון וכו' וכ"כ מהר"י בן חביב סי' ט' עיי"ש וידוע דמרן ז"ל הביא משם הר"ן ז"ל דשלוק הוי בשול ולא בשול וכו' וכ"ד התוס' ז"ל אמנם רש"י והרא"ש ז"ל פירשו שהוא מבושל הרבה וכן פירש הרע"ב ז"ל וכיון שכן לא ידעתי מהיכן פסיקא ליה מילתא למרן ז"ל שרבינו מפרש כפי' הר"ן ז"ל הן אמת שראיתי להרשב"א ז"ל בשיטתו לנדרים שהכריח דשלוק דהכא היינו בשיל ולא בשיל עיין עליו וגם י"ל דלשון בני אדם דגם מבושל הרבה מבושל קרו ליה:

הלכה ב

נדר או נשבע מן המליח וכו'. דברי רבינו אינן עולים כסדר המשנה בכל אלו החלוקות וגם הוא עצמו בפירוש המשנה חילק בין כשאומר מליח לכשאומר המליח בה"א הידיעה ומרן ז"ל הליץ עליו עיי"ש. ולענ"ד נראה דבריו נכונים עם מ"ש בגמ' דף מ"ג מר כי אתריה ומר כי אתריה אף שהרב לח"מ והתוס' יו"ט ז"ל חלקו עליו וע"ע למהר"י בן חביב סי' ס':

הלכה ו

כל דבר שדרך שליח וכו'. לרבינו כשאמרו בגמ' דפלוגתייהו דרבנן ור"ע תלוי בהמלכת השליח הוא הטעם העיקרי לר' עקיבא והה"נ דמצד מציאות נמי אין השליח נמלך אלא כשאומר לו הבעה"ב תקנה לי ירק המתבשל בקדירה שהרי כאן פסק דהכל תלוי בהמלכת השליח ולקמן הל' יו"ד פסק דהנודר מן הירק מותר בדלועין משמע דבאומר לשליח תקנה לי ירק אין השליח נמלך על הדלועין כלל ולפ"ז מ"ש במשנה והלא אומר אדם לשלוחו קח לי ירק לאו דוקא קאמר אלא ירק המתבשל בקדירה קאמר ואין כן דעת הרשב"א והר"ן ז"ל אלא דתרתי בעינן עיין עליהם ולמה שתמה מרן ז"ל על רבינו למה השמיט ההיא דאביי דמודה ר"ע שאינו לוקה וכו' דמספיקא לא לקי וכו' נראה לענ"ד דאי מהא לא איריא שהרי כבר הקדים רבינו בהל' ד' והל' ה' דכל ספק נדרים להחמיר ואם עבר אינו לוקה וכל עצמה של המלכת השליח אינה אלא מכח הספק וא"ת דכוונת מרן ז"ל דהי"ל לרבינו להזכיר דין הדלועין והספק ג"כ הרי מרן גופיה סמך ידו על רבינו בהל' יו"ד שכתב שרבינו לא הזכיר דין ירק המתבשל בקדירה שהוא אסור בדלועין מפני שסמך עמ"ש גבי נודר מן הבשר דכל מידי דממליך עליה שליח אסור ע"כ וכיון שכן אין לתמוה על רבינו וק"ל:

הלכה ז

הנודר מן המבושל וכו'. כבר הקדים רבינו בראש הפרק דין הנודר מן המבושל וכו' ולא שנאו כאן אלא להשמיענו היתר הביצה אך לא ידעתי למה השמיט חלוקא דתבשיל שאיני טועם השנוי במשנה ובברייתא דכל מידי דמתאכיל ביה רפתא תבשיל מקרי אם לא שנאמר דכיון דאמר אביי בגמרא האי תנא וכו' משמע דאנן לא קי"ל הכי אלא אזלינן אחר לשון בני אדם אלא שראיתי להרב לח"מ ז"ל שהקשה על רבינו דבפי' המשנה פי' רבינו ז"ל דלעת הרמוצה שהיא טמונה ברמץ יקשה טובא כיון דאיתותב מ"ד בגמ' הכי מברייתא דכלאים למה פי' כן והיה לו לומר שהוא מין דלעת כדברי שמואל שאמר כן עכ"ל. והתלמידים החשובים נר"ו תמהו על קושיא זו הרבה שהרי הרא"ש ז"ל פי' שם

עמ"ש כלאים עם הרמוצה אלמא מין בפ"ע הנקרא כן על שם שמאותן המינין רגילין לטמון ברמץ וכו' ע"כ. ורבינו כתב להדיא שם וז"ל דלעת הרמוצה מין מן הדלועים שאינה ראויה לאכילה עד שטומנין אותה באפר חם וכו' הרי שפי' כדברי הרא"ש ז"ל ממש ואין כאן תחילת קושיא וכ"כ ז"ל פ"ק דכלאים וכ"כ התוס' יו"ט ז"ל שם ועיין להרב ב"ח ז"ל ומ"ש רבינו אסר עצמו מכל היורד לקדרה לשון המשנה קונם היורד לקדרה וכו' ופירש"י דמשמע בין צונן בין רותח וכו' אסור בכל המתבשלים בין רך בין עבה ע"כ ורבינו העתיק מכל היורד לא ידעתי למה השמיט גם דין האלפס ותנור השנוין בברייתא שם דף נ"א עיי"ש ואין בידינו אלא לומר שסמך על מ"ש בראש הפרק דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם וכו':

הלכה ח

הנודר מן הדגים וכו'. כמה חלוקות נשנו במשנה ובברייתא שם ורבינו השמיטם וכבר כתבנו דבהכרח צ"ל דסמיך על מ"ש בראש הפרק וכו' ומ"ש רבינו **דקום הוא המים המובדלים מן החלב** בפי' המשנה כתב שהם המים היוצאים מן הגבינה ואולי דהכל דבר אחד דכשמבשלים החלב לעשות הגבינה והיא נקרשת המים היוצאים נקראים קום והו"ל מן החלב ומן הגבינה ועל מ"ש מרן ז"ל עיין להרב לח"מ והתוס' יו"ט ז"ל:

הלכה ט

חטה חטים שאיני טועם אסור בין באפוי בין לכוס. קצת קשה דלמה עשאה בבא בפ"ע הו"ל לכתוב כן לעיל חטה חטים שאיני טועם אסור בהם בין קמח בין פת בין באפוי בין לכוס ואפשר דהיינו טעמא מפני שהעתיק תחילה לשון המשנה ושוב סידר החלוקות של הברייתא שם שהם כך:

הלכה יא

ואם אמר כל גידולי קרקע וכו'. נראה דהאי כל לאו דוקא דאין הדבר תלוי אלא בגידולי קרקע כמו שמבואר ממה שסיים גדלין הן בקרקע:

הלכה יב

ואם אמר כל גידולי שנה עלי אסור בכולם. קצת קשה דכיון דא"א לו לעמוד בנדר זה הרי בטל מאליו וכמ"ש רבינו פ"א דהל' שבועות הל' ז' וצ"ל דלא נדר כן אלא לזמן שיכול לעמוד בו וכ"כ רש"י ז"ל דף נ"ה. ומ"ש רבינו כל גידולי שנה האי כל לאו דוקא דאין תלוי אלא בגידולי שנה וכ"כ הרלנ"ח ז"ל שכן מצא בנוסח אחר. ומ"ש רבינו **בגוזלות** כן הוא לשון הברייתא ולא ידעתי למה לא הזכירו עופות:

הלכה יג

הזהר בעיקר הגדול וכו'. כבר כתב לנו זאת בראש הפרק ולמה שנאו כאן והיה לו לכתבו אחר כל הדינים הללו ואולי דנתכוון לדין השמן שכתב אח"ז דנודר מן השמן מותר בשמן שומשמין ולעיל הל' ה' אסרו משום ספק גם לדין הנודר בשביעית השנוי שם ורבינו לא הזכירו ועמ"ש בהל' י"ד:

הלכה יד

ואפילו ביין חדש. האי אפילו לא הוזכר במשנה וגם נראה דלא אצטריך דהא ודאי יין הוא דקי"ל סוחט אדם אשכול של ענבים ומברך עליו קדוש היום הן אמת דלענין נסכים לא חזי דבעינן בן מ' יום סוף כל סוף נלמדהו מדין הזיתים שמותר בשמן ואפילו חדש ואולי לפי שדרך העולם שאין שותין יין חדש דרך שתיה ובפרט בשעה שיוצא מן הענבים הוה ס"ד להחמיר בו קמ"ל. ומ"ש רבינו

מן השמן עמ"ש בהל' ה' וי"ג:

מן הירק מותר בירקות שדה. משנה שם דף נ"ג ותניא התם הנודר מן הירק בשאר שני שבוע אסור בירקות הגינה ומותר בירקות השדה ובשביעית אסור בירקות השדה ומותר בירקות הגינה וכו' ורבינו השמיט דין זה ואולי י"ל דהתם אמר ר' אבהו משום ר' חנינא בן גמליאל ל"ש אלא במקום שאין מביאין ירק מחו"ל לארץ אבל במקום שמביאין ירק מחו"ל לארץ אסור וכו' ורבינו פ"ו דשמיטה הל' ה' כתב דפירות חו"ל שנכנסו לארץ וכו' אם היו ניכרין שהם מחו"ל מותר משמע דפסק דמותר להביא פירות מחו"ל לארץ וכיון שכן הרי הן שוין לשאר שני שבוע והכי איתא בירושלמי הביאו הרשב"א ז"ל משהתיר רבי להביא ירק מחו"ל לארץ היא שביעית היא שאר שני שבוע ע"כ:

הלכה טו

מן הבית אסור בעליה שהעליה בכלל הבית. הקשה הרב לח"מ ז"ל דבפכ"ה דהלכות מכירה פסק רבינו דהמוכר את הבית מכר את העליה הפתוחה לבית אבל אם אינה פתוחה לבית לא וא"כ איך כאן כתב דכל עליה בכלל בית ונאסר בכל עליה אפילו אינה פתוחה לבית והא בפ' הנודר מן הירק משמע בגמ' דהשוו מכירה ונדר להדדי עכ"ל. ולענ"ד גברא חזינא וכו' דמה יש להקשות על רבינו שהעתיק דברי המשנה כצורתן וגם שם בהל' מכירה העתיק הדין האמור במשנה ובגמ' כמ"ש הרה"מ ז"ל שם ומלבד זה הרי רבינו לא ביאר כאן דכל עליה בכלל בית כדי שתפול עליו קושיא זו ומלבד זה כיון דבנדרים אזלינן אחר לשון בני אדם אפשר דבהא אין לחלק ומ"ש בגמ' הוא ענין אחר ודו"ק. ובדין הדרגש שהזכיר רבינו עיין בשו"ת מהר"א ששון דף קס"ט:

הלכה יט

הנודר מיורדי הים וכו'. משנה וגמרא דף ל' ומרן ז"ל הביא דברי הר"ן דלהאי לישנא נודר מיורדי הים אף בהולכים מעכו ליפו בכלל מדלא פירש מידי אירשא וכו' ע"כ ומדהביא דברי הר"ן אלו משמע דגם רבינו סובר כן וקשה דלא ראינו שכתב זה רבינו אפילו ברמז ונראה דטעם רבינו דאם איתא הו"ל למימר חד תני אירשא וחד תני גם אסיפא דאז הוה משמע דמאן דתני אסיפא ר"ל אסיפא וגם אירשא ועוד דלאו הא בהא תליא כמבואר:

נדר מרואי חמה וכו'. שם ובגמ' מ"ט מדלא קאמר מן הרואין לאפוקי דגים ועוברים ופירש"י לאפוקי דגים שבים ועוברין שבמעי אמן שאין חמה רואה אותן שמותר בהם גם התוס' ז"ל כתבו דשאר בע"ח אסורים ומיהו בתבואה ופירות וכל דבר שאין בו רוח חיים שרי אע"ג דחמה רואה אותם דכיון שהזכיר רואי החמה משמע דוקא בעלי חיים שעשויים לראות החמה ע"כ ורבינו השמיט כל זה ולפחות היה לו להזכיר דאינו מותר אלא בדגים ועוברים כדברי הגמ' כמ"ש הרב ב"י בשו"ע סי' רי"ז הן אמת שברוב אלו הדינים לא הזכיר אלא דברי המשנה כצורתה:

הלכה כ

נדר משובתי שבת וכו'. דברי רבינו מגומגמים חדא דלמה השמיט חלוקא דנודר מאוכלי שום שאסור בישראל ואסור בכותים ותו במ"ש שלא נתכוון זה אלא למי שמצוה עליו לעלות לירושלים דמשמע שהכותים אינן מצווין לעלות לירושלים ומ"ש עליית ירושלים משביתת שבת ותו דהוי הפך פשט הגמרא דאמר אביי מצווה ועושה קתני בתרתי בבי קמייתא (דהיינו שובתי שבת ואוכלי שום) ישראל וכותים מצוין ועושין וכו' בעולי ירושלים ישראל מצווין ועושין כותים מצווין ואינן עושין ע"כ נמצא דטעם עולי ירושלים משום דכותים מצווין ואינן עושין ואיך כתב רבינו הצווי לבד וכן הקשה הרב ב"י ז"ל סי' רי"ז ע"ש ומאי דאפשר במה שנדייק לשון רבינו דהו"ל למימר למי שמצווה לבד א"נ למי שמצווה לעלות לירושלים וכבר ידוע דאלו הכותים הן גרי אריות והיו עובדין להר גריזים ובמקום שהיה להם לעלות לירושלים היו עולים להר גריזים וכמ"ש מדברי התוס' שם לכך דייק רבינו לכתוב למי שמצווה עליו וכו' כלומר שקיבל עליו מצוה זו כתיקונה לאפוקי הכותים דאף שהם מצווין מ"מ לא קבלוה עליהם כתיקונה שהרי הם עולין להר גריזים במקום ירושלים משא"כ בשביתת שבת שהם מצווין ומקיימים כישראל ומינה אנו למדים להגוים ששובתים בשבת דאף שהם עושים מ"מ אינן מצווין ולכך מותר בהם כמ"ש בגמ' ובדין אוכל שום שהשמיט רבינו ראיתי בפי' המשנה שכתב יתבאר לך בזאת המסכתא שהיה מנהגם לאכול שום בערב שבת עכ"פ וכו' ע"כ. ולכאורה הוא תמוה

איך תלה הדבר במנהג הלא זו אחד מעשר תקנות שתיקן עזרא כדאיתא בפ' מרובה (בבא קמא דף פ"ב) ואולי י"ל דרבינו ס"ל דאין זו תקנה גמורה כשאר תקנות אלא מנהג הוא שנהגו באותם המקומות ובא עזרא והחזיק במנהג זה וכללוהו בשאר התקנות תדע ששאר התקנות הזכירם רבינו פי"ב וי"ג דהלכות תפלה ופ"ל דהל' שבת ופכ"א דהל' אישות ופ"ב דהל' מקוואות ותקנה זו לא הזכירה בשום מקום גם דין המשנה דס"פ קונם יין דתנן קונם שום שאיני טועם עד שתהא שבת אינו אסור אלא עד לילי שבת שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול שום לא הזכירו רבינו בשום מקום מאלו הדינים ונראה דה"ט כמ"ש שם וז"ל והיה מנהגם לאכול השום בלילי שבתות בתחילת הלילה לפי שהיה מסייע להם על התשמיש לפי מאכלם וארצם ע"כ הרי שתלה הדבר במנהג ואף זה אינו אלא באותם הארצות לפי מאכלם ואפשר ג"כ שעזרה לא תיקן אלא באותם הארצות דוקא ומפני זה השמיט דין זה גם כאן מכ"ש שכבר נלמד מנודר משובתי שבת ע"פ טעם הדין:

הלכה כא

הרי יצחק אמר ליעקב וכו'. הנה בגמרא הוכיחו מדכתיב כי ביצחק ולא כל יצחק ובפי' המשנה הוכיח רבינו מדכתיב כי גר יהיה זרעך וכו' וזה לא יהיה אלא זרע יעקב ולכך מותר לו ליהנות אפילו בעשו וישמעאל ע"כ נראה דכיון שאין נפקותא לענין דינא דרכו של רבינו להביא הפסוק שנראה לו יותר ועיין להתוס' יו"ט ז"ל שנראה שלא ראה מ"ש רבינו בפי' המשנה:

הלכה כב

נדר מן הכותים. צ"ל מן הערלים כדברי המשנה וכ"ה בנוסחאות אחרות וכן הגיה מהרמ"ע מפאנו בכת"י ובנ"א כת"י נמחק זאת הבבא ומ"ש בספרי רבינו **המולין** בנ"א כ"י מן הערלים:

פרק י

הלכה א

הנודר או הנשבע וכו' עד שישאל לחכם גזרה וכו'. וכ"כ בפירוש המשנה והם דברי רב יוסף בגמרא ורבינא הוסיף משום קנסא ופירש"י דרבינא פליג ארב יוסף אמנם הר"ן והרא"ש והתוס' ז"ל פי' דלאוסופי על רב יוסף אתא ולפ"ז אם נדר לקיים מצוה או ללמוד היום א"צ שאלה ומדלא חילק רבינו כתב הרב לח"מ ז"ל דלרבינו צריך שאלה ע"כ. אך לענ"ד אינו מוכרח דהא אף אם יסבור רבינו כהר"ן ודעימיה ידוע דדרכו של רבינו לקצר

והעתיק דברי רב יוסף שהם עיקר וכשם שבגמרא לא חילקו גם הוא לא חילק וה"נ שבנדר ללמוד או לעשות מצוה א"צ שאלה גם לדעת רבינו אך אעיקרא דמילתא לא ידעתי איך שייך לגזור שאלה זו בדבר מצוה דאדרבה מצוה היא לידור כדי לקיים המצות כמו שדרשו ז"ל מקרא דנשבעתי ואקיימה גם רבינו בסוף אלו ההלכות כתב דאין לישאל על נדרי מצוה מדכתיב נדרי לה' אשלם:

הלכה ג

שאיני טועם חדש אחד אסור שלושים יום גמורים מעת לעת. מדדקדק לכתוב כן משמע דאף אם אותו חדש חסר מ"מ ל"י גמורים בעינן מע"ל וזו מנ"ל לרבינו הלא במשנה לא קתני אלא מיום ליום ומכח זה כתב הש"ך יו"ד סי' ר"כ דרבינו והנמשכים אחריו מיירו בחדש שלם אכן מצאתי למהריב"ל ח"ב סי' צ"ו שהביא ראיה לדברי רבינו מההיא דהמדיר את אשתו וכו' ע"פ דברי התוס' שם אך לא פסיקא ליה מילתא עיי"ש ונסתפק עוד הרב ז"ל בדעת רבינו אם נדר לשלשה חדשים או לארבעה אי בעינן ג"כ ל"י מעת לעת או דילמא דלא כתב רבינו כן אלא בחדש אחד סתם עיין עליו אך מ"ש שם דאפשר דדעת רבינו משום דבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם וכו' ולענ"ד נראה דאין דרך בני אדם להקפיד בחדש וכ"ש בשנה במע"ל ודו"ק:

הלכה ד

הרי זה אסור שנה תמימה מיום ליום. בנ"א כת"י קדמון כתוב מעת לעת ונראה שאינו מוכרח ומהר"א ששון סי' קנ"ד הביאו הכנסת הגדולה ז"ל דפשיטא שביום זה שבו נדר שלשנה הבאה ביום זה יהיה מותר אבל הא מספקא לי אם אמר מהיום ועד שנה אם יהיה מותר ביום שנשלם בו השנה ע"כ:

הלכה יא

ואם ירדו גשמים מי"ז במרחשון ה"ז מותר. פסק כר' יוסי דס"ל הכי אמנם פ"ב דהלכות תפילה פסק (דבי"ז) [דבז'] במרחשון שואלים והיינו כר' מאיר וכבר עמד בזה הש"ך יו"ד סי' (ת"ך) [ר"כ] גם פ"ב דהלכות תענית יש שם מקום עיון עיין להרב ב"י והרב לח"מ ז"ל שם והדברים צ"ע גדול:

הלכה יב

מי שהדיר את אשתו וכו'. לשון רבינו מגומגם מאד דמ"ש אסור לנהוג חולין בנדרו ולהניחה שתלך ותהנה דמשמע דמפסח ועד החג קאמר וזה א"א שהרי הוא לא אסר הנאתו עליה אלא עד הפסח גם מ"ש אלא נוהג בה איסור עד החג וכו' מורה שכך כוונתו לשון נוהג בה איסור משמע שהוא חייב לנהוג בה איסור וזה שייך בהנאה דאלו בהליכה

היה לו לומר מונעה מלילך וכבר הושג רבינו מהטור והראב"ד גם מדברי הגמ'. ומרן ז"ל תירץ דכוונת רבינו על ההנאה שקודם פסח ומעין זה כתב הרב לח"מ והרב ב"ח סי' ר"כ אך הט"ז ז"ל כתב שם דמדאמר האי נודר לישנא יתירה עד החג אפשר שהוא מתכוין שלא תהנה עד הפסח שמא תעבור אח"כ וכמו שהוא הדין לפי האמת ואפשר ג"כ שמ"ש עד החג הוא (דכך) [דרך] חזרה דהיינו שמתחילה עלה בדעתו לאסור עד הפסח לחוד וכו' ואח"כ נמלך ואמר עד החג וכו' פירוש שהכל יהיה עד החג הן ההנאה הן ההליכה וכו' והו"ל ספק ואנן קי"ל סתם נדרים להחמיר וכו' ע"כ. ואם כי הוא דרך חריף לענ"ד אינו אמת כלל חדא דרבינו בפי' המשנה כתב להדיא דבזאת המשנה לא דיברו בה בגמרא שום דבר לרוב פשיטותה ולא נשנית אלא להודיענו דהוה סלקא דעתין דכיון שעבר הפסח יניחנה לילך כיון שלא נאסרה עוד בהנאתו קמ"ל דאפ"ה חייב למונעה ע"כ ואם איתא לדברי הרב ט"ז הא יש חידוש זה דיש לנו להחמיר גם בהנאה מאחר הפסח עד החג ותו דגם בחיבורו א"א להבין כן שהרי כתב ואע"פ שתלה הנדר באיסור זמן שעבר דמשמע דפסיקא ליה מילתא דהאיסור כבר עבר בהחלט ואם איתא לא הו"ל למימר זה האע"פ כיון שהוא מנגד לכוונתו ותו שרבינו סיים ואם הלכה אחר הפסח אינה אסורה מליהנות לו ואמאי אינה אסורה הא כיון שיש ספק בלשון הו"ל לאוסרה הנאתו עכ"פ הן אמת שבעיקר דברי רבינו בפירוש המשנה קשה דכיון דבפ' אלו מותרים הוכיחו לר' יהודה דקי"ל כוותיה כי קתני דאי (איתה וכו') [איתהני] ה"ז בבל יחל דברו כלומר דלכתחילה אסורה ליהנות לו עד הפסח שמא תלך אחר החג וכמ"ש ג"כ כאן מעתה זהו החידוש של המשנה ולמה לא הזכירו ז"ל ויש לישב שלא רצה להזכיר אלא החידוש שיש בשטח המשנה כיון שהקדים שבגמ' לא הוזכר שום דבר ואין דרכו של רבינו להזכיר בפי' המשנה מה שנאמר עליה במקום אחר בגמ':

ואם הלכה לפני הפסח וכו' ה"ז לוקה. מרן ז"ל פי' דדעת רבינו שהיא פשיטא שלוקה וכו' וקשה דבריש פ"ה פסק רבינו שאם עבר ונהנה אינו לוקה שהרי לא אמר שמעון כלום ע"כ הכא נמי כיון שזאת האשה לא אמרה כלום איך תלקה לדעת רבינו ועמ"ש שם:

פרק יא

הלכה א

קטן בן י"ב וקטנה בת י"א וכו'. כתב רבינו בפירוש המשנה וז"ל ושני נקבה לעונת הנדרים פחות משני הזכר להיות חייהם קצרים מחיי האיש ברוב ע"כ. ולכאורה קשה טובא חדא דכיון שהדבר תלוי בידיעה לשם מי נדרו כדתנן להדיא במתני' מעתה מאי

נפק"מ באריכות ימי חייהם או בקצרותם ועוד דבגמ' יליף לה רב חסדא מדכתיב ויבן ה' אלהים את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש ע"כ. ותמהתי עוד על התוס' יו"ט ז"ל שהביא דברי רבינו והגמ' כאילו הם שוים אך בהכרח צ"ל דכוונת רבינו לתת טעם לדברי רב חסדא למה נתן הקב"ה בינה יתירה לאשה יותר מן האיש מפני שחייהם קצרים וכו':

הלכה ב

כיצד וכו' ונדרו נדר אחר אפילו בסוף שנה זו וכו'. מרן הקדוש הקשה על רבינו ממ"ש שם כיון דתני בת י"ב ויום אחד נדריה קיימים בודקים כל י"ב למה לי סד"א הואיל ואמר מר שלשים יום בשנה חשוב שנה היכא דבדקנא ל' ולא ידעה להפלות אימא תו לא ליבדוק קמ"ל ומשמע דטעמא משום דלא ידעה להפלות הא אם ידעה להפלות לא צריך תו בדיקה וכו' וצ"ע ע"כ. ולכאורה היה נראה שהוציא זה ממ"ש שם קודם זה וכיון דתנא בת י"א שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת י"ב ויום אחד נדריה קיימים ל"ל סד"א בודקין לעולם קמ"ל כלומר דדוקא מבת י"ב ויום א' ולהלן הוא דאין בודקין כלל הא מי"א עד י"ב לעולם בודקין ואפילו שבנדר הראשון נמצאו שיודעים אפילו בנדר שנדרה אח"ז בודקין ג"כ וכיון שכן שפיר פסק רבינו דכל שנת י"א בודקין אפילו לקולא דהיינו שבנדר הראשון אמרו שידעו אם בנדר השני נמצא שלא ידעו אנו תולין להקל ומכ"ש וק"ו אם בנדר הראשון לא ידעו שבנדר השני צריכים בדיקה ואם ידעו מחמירים עליהם ואלו השני דינים יוצאים משני חלוקות שנשנו במשנה ורבינו העתיק הקלה וכ"ש החמורה אך האמת נראה שאין פשט דברי הש"ס כן:

הלכה ג

קודם הזמן הזה וכו' אין נדריהן נדר ואין הקדשן הקדש. נראה דמעיקר הדין קאמר אך מ"מ ע"פ מ"ש רבינו פי"ב דהל' שבועות הל' ז' דקטנים שנשבעו והן יודעין טעם השבועה אע"פ שאינם חייבים כופין אותם לעמוד בדבריהן וכו' אפשר דה"ה כאן ואף שכאן לא הזכיר רבינו תיבת שבועה מ"מ בתחילת דבריו כתב שנשבעו או נדרו נראה שכאן קיצר וכמ"ש ממ"ש לעיל כיצד הרי שנדרו או הקדישו ולא הזכיר שבועה אך ראיתי להכנסת הגדולה יו"ד סימן רג"ל שנדחק בזה הרבה ובדרך שני כתב דתיבת ונשבעו שכתב רבינו כדי נקטא שהרי במשנה בפ' יוצא דופן לא נזכר שם שבועה והגיה בדברי רבינו עיין עליו. ואחרי המחילה הראויה אין נראה שהרי בדף פ' אמרו בגמ' דשבועות נמי היינו נדרים כדתנן כנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה וכו' ועוד דעינינו הרואות שבכמה מקומות השוה רבינו שבועות עם הנדרים ובסוף פ"ט כתב ובכל הדברים האלו וכיוצא

בהן דין הנודר והנשבע אחד הוא וכן בריש פרק יו"ד וכאן ג"כ נקט שבועה עם הנדר שני פעמים כמ"ש בהל' א' והרב כתב דמהר"ש הלוי הניח דברי רבינו בצ"ע ואין בידי הספר לעיין עליו ודברי הכנה"ג עצמן מגומגמים עיין עליו:

ואע"פ שלא הביאו שתי שערות. קשה טובא דבגמ' אמרו האי לאחר זמן ה"ד אי דלא אייתי שתי שערות קטן הוא והיכי פסק רבינו דאחר הזמן נדריהן נדר ואע"פ שלא הביאו שתי שערות הא כיון דדייניגן ליה כקטן מוכרח דבעי בדיקה וכן הקשה המל"מ ז"ל והניחו בצ"ע. ומאי דנראה לענ"ד פשוט דרבינו סבור דעד כאן לא אמרו דקטן הוא אלא לפום אוקמתא דרב המנונא דאוקים למתני' לענין עונשין לאותובי אר' יוחנן ואר' יהושע בן לוי ואתי כרב הונא דלקמן דלענין עונשין איירי מתניתין אמנם רבינו שפסק דמופלא הסמוך לאיש אף שהוא מה"ת אינו לוקה מעתה מתני' לא איירי אלא לענין נדרים גרידא ואף שלא הביא שתי שערות ודו"ק:

הלכה ד

ודבר זה מד"ת וכו'. מבואר מדברי רבינו דאף שהביאו שתי שערות והוא מדין תורה מ"מ אין לוקין על זה מפני פסקו של רבא שאמר בגמ' תוך זמן כלפני זמן ודלא כרב הונא שם דס"ל דלוקה ולפ"ז קשה על מרן ז"ל שכתב ומ"ש אע"פ שנדריהם נדר וכו' פשוט הוא דהא לאו בני עונשין נינהו ע"כ ולישנא דפשוט הוא אינו מתישב כיון דמצינו סברא בגמ' בהיפך וכבר הושג ז"ל מאחרונים ז"ל בזה וביותר קשה ששם בב"י הביאו עיין עליו אם לא שנדחוק דכוונתו לקטן וקטנה ממש דודאי אינן בני עונשין אך מאי דקשה טובא מלישנא דגמ' שאמרו מה נפשך אי מופלא הסמוך לאיש דאורייתא מלקא נמי לילקי וכו' משמע דזה נמשך מזה ואיך פסק רבינו שהוא מה"ת ופסק דאינו לוקה וי"ל דכיון דרבא פסק הלכתא דתוך זמן כלפני זמן מוכרח דאין כאן מלקות:

הלכה ה

הקדישו ובא הגדול וכו'. קצת קשה דשם הביאו ברייתא דקתני לפי שמצינו שהשוה הכתוב הקטון כגדול לזדון שבועה ולאיסר ולבל יחל יכול יהא חייב קרבן על הקדשן ת"ל וזה הדבר ופירש"י כלומר לאיסר ולא יחל אמרתי שיהא איסרו איסר ונדרו בבל יחל ולא לקרבן מעילה ע"כ וכיון שכן למה השמיטו רבינו שאם נהנו אחרים מהקדשו אם יתחייבו קרבן מעילה או לא וכן הקשה המל"מ ז"ל גם בהל' מעילה לא ביארו עיין שם ספ"ד. וי"ל דרבינו פוסק כמ"ד מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ואפ"ה אין בו מלקות כיון דאינו בר עונשין וכיון שכן איהו גופיה ודאי שאינו מועל בהקדשו ואחרים שלוקים על

הקדשו ממילא נמי שמועלין ולכך לא הוצרך לבארו ומיעוט הפסוק לא בא אלא לדידיה אבל לאחרים כדקאי קאי ודו"ק:

הלכה ח

והוא מפר לעולם עד שיגרשנה ויגיע הגט לידה. פי' מרן ז"ל דהיינו לומר דכיון שהגיע גט לידה אע"פ שעדיין אינה מגורשת כגון שנתנו לה על תנאי או לאחר זמן וכדבסמוך ע"כ לפי פירושו ז"ל רבינו תני והדר מפרש אך קשה דא"כ לימא עד שיגיע הגט לידה לחוד עד שיגרשנה למאי אצטריך ותו דמאי עד שתתגרש הלא בעל תנאי או לאחר זמן אינה מגורשת ואפ"ה אינו יכול להפר ותו דפשט הלשון של רבינו מורה דהתירא אתא לאשמועינן ולפי פי' מרן הוא איסורא דהא בנתן הגט על תנאי או לאחר זמן לא יפר לכן נראה דה"ק אפילו גירשה גירושין גמורין ע"י שליח אלא שעדין לא הגיע הגט לידה אפ"ה יכול להפר וכ"כ הרב ב"ח והש"ך והט"ז ז"ל:

היתה מחייבי לאוין וכו' והפר נדריה הרי אלו מופרין. מדקדוק הלשון משמע דדיעבד דוקא קאמר וכן הבין מרן ז"ל משא"כ במי ששמעה שמת בעלה שכתב אין הבעל הראשון ולא האחרון מפירין נדריה דמשמע דאפילו בדיעבד קאמר וק"ק דשמעה שמת בעלה ודאי אנוסה היא וכיון שהבי"ד הרשוה להנשא אין בה איסור אלא דרבנן וכיון דאפילו בחייבי לאוין או עשין אם הפר בדיעבד מופר כ"ש איסור דרבנן וכן הקשה הרב לח"מ ז"ל. אמנם לענ"ד נראה דיש לחלק בדבר שהרי לגבי בעל שני אין לה שום אישות ואדרבה קפגע באיסור אשת איש שהוא חיוב מיתה מדין תורה ובודאי דבעמוד והוצא קאי וכיון שכן אין לו שום שייכות בהפרת נדריה משא"כ בבעל ראשון דכיון דנאנסה בדעתה הרי היא מותרת לו מדין תורה אם אינו כהן ובזה הה"נ דלא גרע מחייבי לאוין אלא דחז"ל השוו אותם לכל דבריהם אבל לענין זה כיון שיש לנו ללמדו ממקום אחר נראה דבדיעבד מיהא ש"ד. אמנם בתוספתא פ"ב דיבמות הביאה המל"מ ז"ל שנו גבי שניות דאינו חייב בהפרת נדריה ומשמע דחז"ל עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה האמנם מדלא הזכירו הפוסקים תוספתא זאת ואדרבה כתבו דכ"ש שניות משמע דלאו הלכתא היא:

הלכה ט

הפר הבעל לבדו וכו'. מסתברא דה"ה אם הפר האב לבדו דהרי בדבר זה הם שוין ושותפין וכ"כ הר"ן ז"ל אלא דרבינו דרכו להעתיק דברי הגמ' וכמ"ש מרן ז"ל:

הלכה יא

נערה ארוסה שנדרה ושמע אביה וכו'. מדברי שמואל בגמ' מבואר דאפילו שמע ארוסה וכבר מרן ז"ל הליץ בעד רבינו. אך במ"ש והטור לא עלה על דעתו שרבינו מחלק בין מיתה לגירושין וכו' ע"כ. לא ידעתי איך כתב כן שהרי בהל' י"ד כתב רבינו דין המיתה להדיא ועיין להרב לח"מ והרב ב"ח ז"ל י"ד סי' רל"ד והט"ז שם כתב דרבינו לא פסק כשמואל וקצת נראין דבריו עיין עליו:

הלכה יד

נערה מאורשה שנדרה ושמע אביה לבדו והפר לה וכו'. קצת משמע מדברי רבינו דאם לא הפר לה ישתנה הדין עיין להט"ז ז"ל סי' רל"ד ומ"ש מרן ז"ל שנתן טעם לכל דברי רבינו:

הלכה טז

שמע אביה ולא שמע הארוס וכו'. ברייתא שם כלשון רבינו אלא שמ"ש רבינו ומת בו ביום הארוס נראה שפת יתר כמבואר:

הלכה יז

גירשה הארוס וכו'. פשטן של דברי רבינו דלא אמרינן נתרוקנה רשות לאב אלא במיתת הארוס כמ"ש בדין הקודם אבל בגירשה בין שנדון הגירושין כשתיקה בין שנדון אותם כהקמה מעולם לא נתרוקנה רשות לאב והכי מוכח מלישנא דגמ' דף ע"א דאבעיא להו גירושין כשתיקה דמו או כהקמה דמו למאי נפק"מ כגון שנדרה ושמע בעל וגירשה ואהדרה ביומיה וכו' ומדלא קאמר למאי נפק"מ אי מצי אב להפר לבדו מאחר שנתרוקנה לו רשות הארוס ש"מ דבגירושין לא אמרינן נתרוקנה ודלא כהרא"ש ז"ל שכתב שם דבלא אהדרה נמי הוה מצי למנקט דאי כשתיקה דמי נתרוקנה רשות לאב וכו' והרב לח"מ ז"ל לא הבין כן ומכח זה הקשה על רבינו והניחו בצ"ע עיי"ש. ועוד נראה דרבינו ס"ל כהר"ן ז"ל שכתב דאהדרא לאו דוקא הוא דה"ה אחר אלא מילתא דשכיחא נקט ולכך העתיק רבינו שנתארסה בו ביום לאחר וכדברי הברייתא שם דף ע"ב משום דבעיין לא אפשיטא נקטינן לחומרא ואין לה תקנה אלא ע"י שאלה לחכם:

הלכה כא

וכן הבעל וכו' כל נדרים שנדרת משארסתיך וכו'. לא ידעתי למה שינה רבינו מלשון המשנה דקתני כל נדרים שנדרת עד שלא תכנסי לרשותי ואין לומר דרבינו מפרש לה דהכוונה משנתארסה דוקא חדא דבהל' י"ג פסק דהנדרים שנדרה כשהיתה ארוסה ונתגרשה ונתארסה לאחר אפילו לאחר כמה ימים האב עם הבעל האחרון מפירין אותם

וכו' הרי דאף נדרים שנדרה קודם שנתארסה מתירן הארוס ועוד גמ' ערוכה היא שם דף ס"ז אם בית אישה נדרה לומר שאין הבעל מפר בקודמין ומינה הארוס מפר בקודמין אלא משום שותפותיה דאב ע"כ וכ"כ הר"ן ז"ל להדיא וגם בריש הפ' דאפילו הנדרים שנדרה בעודה פנויה הארוס מפר עיין עליו. והדברים הם פשוטים ויש לומר דרבינו מפרש למתני' הכי משום דקתני רישא דאביה מפר כל מה שנדרה בביתו וכיון שכן כבר הופרו כל אותם שנדרה בעודה פנויה ודאי ואינה חסירה אלא אותה שנדרה אחר שנתארסה דבעי נמי ארוס בהדי בעל לכך אומר לה משארסתיך וכ"כ בפי' המשנה ע"ש והרב ב"ח ז"ל כתב דרבינו מפרש דאותם הנדרים שנדרה בעודה פנויה מסתמא אביה הפר אותם ולכך די שיאמר משארסתיך וכו' וכ"כ הש"ך והט"ז עיין עליהם אמנם מ"ש נראה עיקר. עוד חילק הרב ב"ח ז"ל דבשלמא מה שנדרה בעודה ארוסה יכול להפר אע"פ שלא שמע אמנם אותם שנדרה בעודה פנויה בעינן שמיעה דוקא עיין עליו:

הלכה כב

הלך האב וכו'. עיקר הדין ביארו רבינו ריש פ' כ"ב דהל' אישות ושם הוסיף אם הלך האב או שלוחיו עם הבעל ונכנס עמה לחצר ונתיחד עמה לשם נישואין וכו' והוא משנה שם:

הלכה כג

ואפילו יבם אחד ליבמה אחת. הלשון מגומגם ומהרמ"ע מפאנו כ"י הגיה ליבמה אחת שבודאי זקוקה לו אינו מפר ע"כ וכך הם דברי הטור יו"ד סי' רל"ד:

פרק יב

הלכה א

כל הנדרים והשבועות האב מפר וכו'. מרן ז"ל האריך בדבר מכח הספרי והירושלמי דמוכח מנייהו דהאב שוה לבעל דאינו מפר אלא נדרי ענוי נפש עיין עליו ולענ"ד נראה עוד דרבינו נסתייע מסידור המשניות כלם דלא אירי אלא בבעל ובפרט אלו הנדרים שהוא מפר ולא קתני אב בהדיה כלל ודו"ק:

הלכה ג

וכשימות או יגרשנה הרי היא אסורה בתשמיש כל אדם. בגמ' דף ע"ט אמרו ודברים שאין בהם ענוי נפש כי מגרש לה חיילא עלה והא תנן ר' יוחנן בן נורי אומר יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לו ופירש"י ז"ל אלמא דכי מפר והדר מגרש לה תו לא חיילא עלה נדר ע"כ. ורבינו לא ביאר זה שאם גירשה והחזירה אם היא מותרת לו וי"ל דכיון שהדבר תלוי בדעת הבעל ודאי שדעתו להפר לה לגבי דידיה לעולם משא"כ לגבי אחריני דמאי

נפקא ליה מינה ולכך לא הוצרך רבינו לבארו והרי הוא נלמד ג"כ ממ"ש בהל' י' דצריך להפר שמא יגרשנה ותהיה אסורה לו עיי"ש. ואין להקשות עוד דאמאי לא נימא נדר שהותר מקצתו הותר כולו ותהיה מותרת גם לגבי אחרים שיגרשנה די"ל דזה לא נאמר אלא לגבי חכם שעוקר הנדר מעיקרו אבל לגבי בעל הא קי"ל בעל מיגז גייז כמ"ש רבינו פי"ב הל' י':

הלכה ה

אפילו נדרה ממאכל רע וכו'. ק"ק דאם הוא מאכל רע הרי לא נקרא מאכל כלל ואין כאן ענוי נפש י"ל דלה (הורע) [הוא רע] שמזיק לה לבריאותה אבל לאחרים אינו רע דומיא דשתי ככרות שכתב אח"ז גם הטור והרב"י העתיקו רע לה משמע דגם רבינו מודה לזה עיין עליו:

הלכה ח

כגון יהודים. בנ"א כ"י כגון כל היהודים:

הלכה י

אמרה יקדשו ידי לעושיהם או שנדרה שלא יהנה ממעשה ידיה. פשטן של דברי רבינו מוכחי אנפשייהו דהוא מחלק בין סתם הקדש לקונם דהיינו הנדר משום דבגמ' אמר רב יוסף קונמות קאמרת שאני קונמות מתוך שאדם אוסר פירות חבירו עליו אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם כלומר משא"כ במקדיש מעשה ידי אשתו דבעינן שיאמר יקדשו ידי לעושיהם ואף דרב יוסף אתותב בראיה שהביא מ"מ הרי רב אשי במסקנא סמך ידו עליו דקאמר קונמות קאמרת שאני קונמות דקדושת הגוף נינהו וכו' כלומר וקדשי אפילו שלא באו לעולם ודלא כפירש"י והר"ן ז"ל וקרוב לשמוע שזו היא כוונת מרן ז"ל שכתב ויותר נכון לומר דאתרוייהו קאי וכו' אלא שקיצר קצת עיין עליו. ותדע שזו היא דעת רבינו שהרי בפ"ו דהל' ערכין הל' כ"ח כתב וכן המקדיש מעשה ידי אשתו ה"ז עושה ואוכלת והמותר חולין אמר לה יקדשו ידיך לעושיהם הואיל והם משועבדים לו הרי כל מעשיה קודש הרי דבקודש סתם בעינן דבר שבא לעולם משא"כ בקונם כמבואר והתוס' יו"ט ז"ל בפ"ב דנדרים לא הבין כן ונתקשה בדברי רבינו ומרן ז"ל עיין עליו. ומה שתמה מאד שם על הר"ן ז"ל איני רואה אפילו תחילת תמיהא אחרי המחילה הראויה דכוונת הר"ן ז"ל אינה אלא לשיטת רבינו כפי מה שהבין הוא ז"ל עיין עליו.

אלא שמצינו לרבינו פט"ו דמעשה הקרבנות הל' ח' שכתב היתה לו בהמה מעוברת ואמר אם תלד זכר הרי הוא עולה וכו' דבריו קיימים דמשמע דאם לא היתה מעוברת אין דבריו קיימים ואמאי הרי הקדיש קדושת הגוף ואפילו בדבר שלא בא לעולם חייל וכן

הקשה הרב לח"מ ז"ל עיין עליו ובהכרח צ"ל דלאו דוקא קאמר דה"ה גם אם לא היתה מעוברת אלא שדרכו של רבינו להעתיק לשון המשנה וסמך אמ"ש במקומות אחרים תדע עוד דאפילו במעוברת לא הוי הולד דבר שבא לעולם כמ"ש רבינו בפ' כ"ב דהלכות מכירה דאפילו עובר הרי הוא כמי שלא בא לעולם והמזכה לעובר לא קנה. אך קצת קשה ממ"ש רבינו פ"ג הל' י' דהאומר לחבירו קרבן שאיני עושה עמך הו"ל דבר שאין בו ממש ואין כאן נדר אבל אם אמר יאסרו ידי לעושיהם אז חל הנדר ע"ש. מעתה כשנדרה שלא יהנה במעשה ידיה למה יחול הנדר הא הו"ל אין בו ממש ואם נאמר דכיון שהזכירה הידים הו"ל דבר שיש בו ממש א"כ אדכתב שם יקדשו ידי למעשיהם לישמועינן רבותא אפילו באומר שלא יהנה במעשה ידיו ולזה י"ל דאה"נ ואגב הנך דתני התם נקט גם בזו הכי כל זה כתבתי לישוב פשט דברי רבינו אמנם דברי מרן ז"ל באותם המקומות קשים לכאורה וכשנגיע שם נחכים אם יגזור ה' בחיים ועיין בס' צרור החיים ובני חיי ז"ל באה"ע סי' פ"א:

הלכה יא

נשבעה או נדרה שלא יהנה בה לא אבי בעלה וכו'. משנה שם ע"פ אבא ועל פי אביך ועל פי אחי ועל פי אחיך וכו' ורבינו השמיט אביה ואחיה משום דמילתא דפשיטא היא ומ"ש רבינו וכן אם נדרה שלא אתן מים לפני בהמת וכו' שם והרא"ש והר"ן ז"ל פירשו דאיירי בעשירות דאילו בעניות חייבת וכו' אמנם מרן ז"ל דייק על נכון מדברי רבינו דאיירי בין בעניה בין בעשירה ומינה דגם בשאר מלאכות שעניה חייבת כמ"ש רבינו בפכ"א דהלכות אישות ה"ה וה"ט לענין אם נדרה וק"ל:

הלכה יב

כיצד כגון שאמרה וכו'. כתב מרן ז"ל דרבינו ירוחם בשם ה"ר יונה ז"ל כתב דה"ד בתולה בזמן משום דממילא חייל אבל תולה במעשה אינו מפר עד שיחול ע"כ ולא ידעתי למה הזכיר סברה זו בסתם כיון דרבינו אינו מפרש כן:

הלכה יג

אע"פ שהבעל מפר וכו'. ה"ה האב וכמו שהקדים ז"ל אלא דנקט לישנא דגמ' דף ע"ב דבעי רמי בר חמא בבעל והכי פסק רבינו פי"א הל' כ' דרך ת"ח עד שלא תצא בתו מרשותו אומר לה כל נדרים שנדרת בתוך ביתי הרי הם מופרים דמשמע אף שלא שמען ויש שלא הבינו דברי רבינו כן:

הלכה טז

בעת ששמעה. ט"ס הוא וצ"ל בעת ששמע וכן הוא בנ"א כת"י:

הלכה יז

נערה המאורסה וכו'. דעת רבינו היא זו ובב"י סי' רל"ד כתב מהסוגיא דפ' נערה המאורסה וכו' אך בכסף משנה ראה שאין להכריח משם ולכך לא ציין מהיכן הוציאו דידוע שהב"י כתב תחילה ממ"ש בפ"ט הל' י"ט וכתב עיי"ש ועיין להרב לח"מ ז"ל:

הלכה יח

נדרה והפר לה האב. משנה וגמרא פ"ד דנזיר. ומ"ש בספרי רבינו אומנין **מכין אותה מכת מרדות** ט"ס הניכר הוא וצ"ל ומכין בוא"ו ובפי' תיבת מרדות כתב הר"ן הביאו התוס' יו"ט ז"ל מפני שמרד בדברי תורה ובדברי סופרים וכו' והרמ"ז ז"ל כתב שם לא ידע למה לא נפרשהו על דרך מ"ש בפ"ק דברכות טובה מרדות אחד בלבו של אדם שר"ל הכנעה ומוסר וכו' ע"כ. ולענ"ד נראה דהכל הולך למקום אחד ע"פ כוונת הענין:

הלכה יט

נדרה ועברה וכו'. דבר פשוט הוא דקי"ל בעל מיגז גייז וחכם מעקר עקר ויתבאר עוד מזה בר"פ י"ג בע"ה:

הלכה כא

נדרה אשתו וכו'. גמ' דף פ"ו נאמרו שני תירוצים התירוץ הא' מסתם תלמודא כאן בסתם כאן במפרש ורב אשי תירץ כאן בתוך כ"ד כאן לאחר כ"ד ורבינו לא הזכיר לא תירוץ א' ולא תירוץ ב' והרב ב"י יו"ד סי' רל"ד כתב דרבינו נטה להחמיר באיסור תורה כלומר מספקא ליה אי הלכה כתירוץ א' כיון דסתם תלמודא הוא דקאמר ליה או כרב אשי דבתרא הוא וכו' והרב לח"מ ז"ל כתב דדעת רבינו כרב אשי דמחלק בין תוך כ"ד משום דדבר פשוט הוא לכך לא חש לבארו עיי"ש. והאמת הוא דממ"ש רבינו פרק ח' דהלכות אבל משמע כדברי הרב לח"מ ז"ל שהרי חילק שם בין תוך כ"ד לאחר כ"ד וכ"כ מרן ז"ל גופיה שם ולענ"ד הקצרה נראה שיש לדייק בדברי רבינו כאן שהוא פוסק גם כתירוץ ראשון וס"ל כדעת הר"ן ז"ל דרב אשי לאו לאפלוגי אתירוץ א' אתא עיי"ש וזה מדדייק רבינו בדבריו שכתב והפר לה ע"ד שהיא בתו וכו' והפר לה ע"ד שנדרה בקרבן וכו' והפר לה ע"ד (שהנדר) [שנדרה] לאסור ענבים ע"כ דכ"ז הוא שפת יתר כמבואר דהיה די שיכתוב והפר לה דכבר ידוע אהיכא קאי אלא דהכוונה דבעינן שיהיה ברור בדעתו שהיא בתו וכן הנך לאפוקי בסתם כגון ששמע שנדרה אשה ומחשש פן תהיה בתו הוא מפר לה דזה מהני וכן מפרש למ"ש בגמ' הא בסתם הא במפרש וכבר מצאתי פירוש זה בהרב ב"ח ז"ל שם ע"ד הטור ז"ל עיין עליו אלא שעדין קשה דאמאי לא חילק רבינו בהלכות אבל בין סתם למפרש אי סבירא ליה ששני תירוצים אמת לכך נראה לומר

דרבינו מפרש דרב אשי לא נחית לחלק בין אבילות לנדרים וכתירוצא קמא אלא נחית לתרוצי למתני' דאבל דנראין דסתרי אהדדי וגריס בגמ' אמר רב אשי כמ"ש הרא"ש ז"ל ולכך בהל' אבל לא חילק אלא בתכ"ד כרב אשי וכאן בין סתם למפרש כתירוצא קמא ודו"ק כן נראה לענ"ד נכון. ושאר דברי רבינו שכתב **כשידע הנדר והנודרת לשם הנודרת הזאת וכו'** הם לכאורה דברים מגומגמים ושלא כסדרן עיין להתוס' יו"ט ז"ל שם:

פרק יג

הלכה א

מפר אדם וכו'. ראוים הדברים למי שאמרם דכיון שאין האשה צריכה לשמוע כדמוכח מדין נדרה והפר לה והיא לא ידעה וכו' שכתב בפי"ב הל' י"ח מעתה פשיטא ודאי שאין קפידא בלשון:

הלכה ב

וכיצד מפר וכו'. מרן ז"ל האריך לישב דעת רבינו ודבריו נכונים למוצאי דעת אך נתקשיתי בדבריו במ"ש וכיון דפשטינן דבעל מיגז גייז היאך כתב רבינו כאן ובסמוך דמעקר עקר ואין לומר שרבינו מפרש כפי' י"מ שכתבו שם התוס' [ד]מר זוטרא בריה דרב מרי בעי למדחי פשיטות זה וסבר דמעקר עקר שהרי התוס' עצמם מחו לה אמוחא ולא עמד כלל ע"כ. ולכאורה תמיהא מילתא טובא דאיך הוה ס"ד לומר דרבינו פוסק דמעקר עקר והרי לקמן הל' ט"ו פסק רבינו דהאשה שנדרה בנזיר ושמע אחר והתפיס עצמו בנדרה ואמר ואני ושמע אביה ובעלה והפר לה שלה מופר וזה שהתפיס עצמו חייב הרי דפסק דמיגז גייז דאי מעקר עקר היה לו להתיר גם המתפיס וגם לעיל מינה פסק מי שנדרה אשתו והתפיס עצמו בנדרה אינו יכול להפר שהרי קיים לה וכו' ומדיהיב טעמא שהרי קיים לה מוכרח שפוסק דמיגז גייז שהרי כן אמרו בגמ' התם להדיא וכיון שכן למה לא הקשה על רבינו דאיך נראה מדבריו כאן דפסק דמעקר עקר והרי הוא עצמו פסק בפרק זה להפך ומינה נמי דאיך הוה ס"ד דרבינו ס"ל כי"מ שכתבו התוס' וכו' הרי מהדינים שכתב רבינו לקמן א"א להבין זה ועם כי איכא לצדודי בהאי מילתא ע"פ דברי התוס' יעיין עליהם סוף כל סוף הו"ל למרן ז"ל להזכיר דברי רבינו דלקמיה.

עוד הלום כתב מרן ז"ל אבל דעת הרא"ש בפסקיו סוף פרק נערה מאורסה דחכם עוקר הנדר מעיקרו לגמרי והבעל אינו מפר אלא מכאן ולהבא הילכך אם עברה על נדרה ואח"כ הפר לה בעלה לוקה משא"כ בחכם וכך הם דברי תשובות להרמב"ן וכו' ע"כ.

ולכאורה הם דברים תמוהים הרבה שיחס זה להרא"ש והרמב"ן ז"ל כאילו רבינו אינו סבור כן והרי לעיל סוף פי"ב הל' י"ט פסקו רבינו להדיא עיין עליו ואין לידחק ולומר דהך והילכך קאי אדברי רבינו דמלבד שאין המשך הלשון מורה כן כלל הרי סיים וכך הם דברי הרמב"ן ז"ל והוא בסי' רס"ב ושם מבואר כדברי הרא"ש ז"ל דחכם עוקר הנדר מעיקרו ובעל מיגו גייז ע"ש.

ואפשר ליישב דברי מרן ז"ל דלעולם קאי גם אדברי רבינו כלומר דגם רבינו מודה לזה ע"פ מ"ש לעיל מינה והשתא א"ש דברי רבינו עם פשיטותא דפשטינן דבעל מיגו גייז שעפ"י זה נמשך הדין שאם עברה על נדרה ואח"כ הפר לה בעלה לוקה אלא דמאי דק"ק במ"ש מדברי הרמב"ן ז"ל שהרי שאלת השואל שם נראה שהיא על דברי רבינו שפסק פרק ו' דהלכות שבועות הל' ה' והחכם או גדול השלשה אומר לו שרוי לך או מחול לך וכו' אי הוא לשון מחילה או מלשון לא יחל וכו' ולזה השיב וכו' שהם כדברי הרא"ש וכיון דלמרן ז"ל הרא"ש חולק על רבינו הו"ל להרגיש שהרמב"ן פי' לדברי רבינו כסברת הרא"ש ז"ל ועיין בס' מטה יוסף סי' ט' שפלפל בזה ולא ערבו לי דבריו עיין עליו אך אמתותן של דברים נראין לכל המעיין שדברי הרמב"ן ז"ל הם כדברי מרן הקדוש בביאור דעת רבינו וכיון שכן מתיבת הילכך עד סוף לשונו היינו לומר דלכו"ע יצא לנו שהדין כך בין לפירושו בדברי רבינו בין לפי' הרא"ש ז"ל וסיים שכך הם דברי הרמב"ן כלומר כמו שפי' הוא עצמו בדברי רבינו ודו"ק שנראה אמת ויציב:

הלכה ו

כיצד וכו' ואמר לה טלי ואכלי טלי ושתי וכו'. עיקר הדין השמיענו רבינו דאילו לעשות כן לכתחילה אינו דרך שהרי אמרו בגמ' לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטל ליכי כדרך שאומר בחול אלא אומר לה טלי אכלי טלי ושתי וכו' משמע דבחול אין דרך לומר לשון זה:

הלכה ח

ולא יאמר לה בשבת וכו' וא"ל טלי אכלי טלי ושתי. וה"ה בנדר שבינו לבינה שיש לו להתחכם שלא יאמר לה כדרך שאומר בחול ופשוט:

הלכה ט

האומר וכו' מכאן ועד שאבוא וכו'. הר"ן ז"ל דקדק מדלא קאמר מהיום דמשמעותו מאותה שעה שאצא מכאן דחייש דילמא בעודו אצלה תדור נדרים שרוצה בקיומן ע"כ. ורבינו בפי' הל' י"ב פסק שאת נהנית לי מכאן ועד הפסח אם תלכי לבית אביך מהיום

ועד סוכות וכו' ושם אי אפשר לפרש כן משמע דרבינו אינו מחלק בין מכאן למהיום ומכל מקום ראוי להחמיר בדבר:

עשה שליח וכו'. סיים הטור ז"ל אפילו בנדרים שנדרה כבר ע"כ. והוא מגומגם דמאי אפילו וכי תיסק אדעתין שיפר השליח הנדרים שתדור והלא הבעל עצמו או האב אינן רשאין להפר או לקיים על העתיד כמ"ש הטור לעיל מינה ואיך יתכן שיגדל כח השליח מהמשלח ותמהתי על הרב לח"מ ז"ל שדרכו לעמוד בדברי הטור וכאן כתב על דברי רבינו בנדרים שנדרה כבר אייריי רבינו וכו' ע"כ שהם דברים כמעט מיותרים ולא נרגש בדברי הטור ועיין להרב ב"ח והט"ז ז"ל שם:

הלכה י

אסרה עצמה וכו' וא"א בהפרה וכו'. הרב לח"מ ז"ל נתקשה בדברי רבינו דאפילו גבי שאלה לחכם בנדר כזה לא אמרינן הותר מקצתו הותר כולו וכיון שכן אמאי אמר רבינו הכא ואין אומרין בהפרה וכו' ומכח זה כתב דמ"ש רבינו ואין אומרים וכו' לא קאי אדלעיל אלא דין בפני עצמו הוא עיין עליו. ואין נראה כלל חדא דמרן ז"ל ודאי שלא הבין כן מדלא ציין מהיכן למדו רבינו אלא כלל כל דברי רבינו בדברי חכמים דפליגי (אר"ש) [אר' ישמעאל] ואר' עקיבא ועוד דמה יענה הרב לח"מ ז"ל לדברי רבינו בפי' המשנה שכתב ואפילו היה נדר אחד ולא יהיה דין זה דין נדר שהותר מכללו הותר כולו לפי שהיתר הנדרים אינו הפרת נדרים וכו' הרי דעליה קאי וכ"כ הרע"ב ז"ל וא"כ כשכתב רבינו אסרה עצמה בתאנים וענבים היינו אפילו במציאות שנכללו שניהם בנדר אחד וכמ"ש בפי' המשנה וק"ל:

הלכה יא

מי שנדרה אשתו וכו' שהרי קיים לה. מדין זה מוכח להדיא דרבינו פוסק בעל מיגו גייז וכמ"ש בגמ' ומכאן היה יכול להוכיח מרן ז"ל וכמ"ש ריש הפרק אלא דלרבינו ע"פ מ"ש מרן ז"ל לעיל תקשה ליה קושיות הר"ן ז"ל בנדרים דף ע"ה אבעיא לר"א אי מיחל חלין ובטלין א"ד לא חלין כלל ותירוץ הר"ן ז"ל אינו עולה לשיטת רבינו כמבואר וי"ל:

הלכה יד

כיצד אמר לה וכו' ואם הפר לה שלו בטל שזה כמי שתלה נדרו בנדרה. כמה דיות נשתפכו בדין זה דדברי רבינו הם הפך התלמוד והסברא ואין להם קיום לכאורה. ואשר אני הצעיר אחזה לי ברור בדעת רבינו שהוא ז"ל סידר דבריו בסדר הגון שמתחילה הקדים הדין דרך כלל שכתב נדר לעצמו והדירה כמותו וכו' ואם נדר והדירה וכו' ושוב פרט הדין איך וכתב כיצד וכו' וכשגמר פרטי השני חלוקות שסידר ביאר עוד דאם הפר

לה שלו בטל שזה כמו שתולה וכו' פירוש דכשכתב חלוקא ראשונה כיצד א"ל הריני נזיר ואת נזירה כמותי ואמרה אמן אינו יכול להפר ע"ד שכתבו התוס' ז"ל דהו"ל כאומר ואם את עיין עליהם. ולכך דקדק רבינו לכתוב שזה כמי שתלה נדרו וכו' פירוש כאילו אמר ואם את וגם לא הוצרך לפרש מ"ש במשנה ושלו קיים בחלוקא שניה שסידר דמכיון שכתב ה"ז יפר מוכרח דאנדרה לבד קאמר ומינה דשלו קיים עכ"פ. טעמו דכיון שהדירה כמותו וגמר בלבו להדירה הו"ל כתלה נדרו בנדרה דהא אינו רשאי להדירה בע"כ אלא ודאי דגמר בלבו להיות שוה לה ונמצא שתלה עצמו בה וכיון דאם יפר לה נמצא מפר לעצמו ג"כ ואנן קי"ל הואיל ומיחל וכו' לכך אינו רשאי לכתחילה להפר לה אמנם אם עבר והפר לה שהרי התורה התירתו להפר לה פשיטא ודאי דאגב דמהניא הפרתו לגבי דידה מהניא נמי לגבי דידיה דהרי הוא תלוי בה ואם היא קיימת גם הוא קיים ואם היא בטלה גם הוא בטל וזהו מ"ש רבינו ואם הפר לה שלו בטל כלומר בהכרח דאף שעבר דלכתחילה לא היה לו לעשות כן מ"מ סוף כל סוף שלו בטל שאף שלא ביאר להדיא התנאי מ"מ כיון שגמר בלבו כן וא"ל ואת סתם הו"ל כתולה נדרו בנדרה וכיון שכן רבינו הוצרך לסדר הדברים כהוגן ולפרש כל דבר במקומו הראוי בדקדוק נכון. ומבואר יוצא לנו שכן הבין מרן ז"ל ובב"י שלו סי' רל"ד שהביא דברי רבינו וכתב שהוא משנה וגמרא שם מפני שהמדקדק בדברי רבינו ימצא שדבריו נכונים ע"פ הש"ס וכתירוץ אביי ממש עיי"ש.

ומעתה טוב לנו להזכיר דברי הרבנים בקיצור הנה הרב לח"מ ז"ל ראש המדברים על דברי רבינו כתב להאי דאם הפר לה שלו בטל צ"ל ברישא ע"כ. ולפי מ"ש אני הצעיר אין צריך לזה דרבינו אריש סדריה נקיט ואתי ואין חשש לשנטעה בדבריו כמבואר. והתוס' יו"ט ז"ל הוסיף והגיה בדברי רבינו מפר שלה ושלו קיים ע"כ. ולענ"ד א"צ להגיה זו דכיון שכתב רבינו ה"ז יפר מוכרח דאדידה קאי דאדידיה לא אפשר דהרי לא תלה עצמו בה גם א"צ להגהה אחרת שהיא הגהת הרב לח"מ כנ"ל והרב ב"ח ז"ל כתב דמ"ש רבינו ואם הפיר לה הכוונה ע"פ חכם וכו' וא"צ לזה כפי מ"ש ובס' בית דוד נר"ו כתב דגירסא אחרת היתה לו לרבינו במשנה ושיטה אחרת בפי' הסוגיא ונסתייע ממ"ש רבינו בפי' המשנה עיין עליו וא"צ לזה הלחץ דהדברים מבוארים ופירושו במשנה מסכים למ"ש בחיבורו כמבואר.

ובס' קרית ספר ז"ל כתב דברים מגומגמים לענ"ד וז"ל הריני נזיר ואת וכו' הריני נזיר ומה תאמר את ואמרה אמן ה"ז יפר ואם הפר שלו בטל כמו תלה נזרו בנזרה ומתניתין דקתני מפר שלה ושלו קיים נראה דה"פ עכ"ל. והרואה יראה שהדברים אין להם קשר

דאחר שסיים בדברי רבינו כתב ומתני' דקתני וכו' וכלפי לייא דאי קאי למה שסיים דתלה נדרו בנדרה היכי שייך לומר עלה מתני' דמפר שלה ושלו קיים הא כיון דתלה נדרו בנדרה כשהפר לה הרי הותר גם הוא והך ומתני' וכו' מקומו הראוי היה אחר שכתב ה"ז יפר כלומר דמפר את שלה ושלו קיים כיון שלא נתלה עצמו בה וגופא דמתני' היא משנה שאינה צריכה דכיון דלא תלה נדרו בנדרה מהיכא תיתי דשלו יהיה קיים אלא לדיוקא אתא בשלא אמרה אמן כמ"ש מדברי התוס' שם וכיון שרבינו פסק סתם דה"ז יפר ממילא משמע דשלה דוקא קאמר. והמל"מ ז"ל כתב דהרב קרית ספר נרגש בדברי רבינו ולא זכיתי להבין איזה הרגש נרגש ומה תיקן עיין עליו ושם הקשה להגהת הרב לח"מ ז"ל דמנ"ל לרבינו דאם הפר שלו בטל אימא כיון שאינו יכול להפר אין בהפרתו כלום ע"כ. וכבר כתבנו דמאי דאינו יכול להפר הוא מטעם דנמצא מפר את שלו אמנם סוף כל סוף כיון שהתורה התירה לו להפר נדרי אשתו הוא עושה את שלו ומה לנו אם ע"י זה הותר גם עצמו הרי הוא לא התיר אלא לאשתו ודו"ק. ושו"ת משאת משה ז"ל סי' י"ד כתב דרבינו היה גורס במשנה מפר את שלה ושלו בטל כגירסת הירושלמי וכו' ולא גרסינן כשנוייא דאביי דקתלי נדרו בנדרה וכו' ודברי רבינו כפשטן דהך אם הפר לה שלו בטל וכו' אסיפה קאי עיין עליו שהדבר דחוק מצד עצמו ואין להשיב ועיין עוד להכנסת הגדולה יו"ד סימן רל"ד בהגהת הב"י שהביא משם הרב המאירי ז"ל הדברים כתקונם מכוונים אל האמת כמ"ש. וזו כחי בע"ה בדבר זה מדחזינא למרן ז"ל והב"י שהזכיר כל דברי רבינו וציין מהמשנה והגמרא שנראה ברור שהבין דברי רבינו כסדרן וא"צ להגיה שום דבר כי כל הישר הולך:

הלכה טז

האשה שאין לה בעל וכו' ואפילו היתה מאורסת לו וכו'. זה אפילו לא הוזכר בגמ' אך ראויים הדברים למי שאמרן שהרי אין כח בארוס להפר לבדו וכמ"ש פי"א הל' י"ח ואפילו אם מת האב אחר שנתארסה ונדרה אח"כ אין הארוס מפר לה עיי"ש הל' י':

הלכה כ

המקיים נדרי בתו וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל וכן נראה מדקדוק לשון רבינו ע"כ. בהגהות הרמ"ע מפאנו בכת"י כתב וז"ל ואני בעניי לא ראיתי דקדוק מוכרח כדי שנאמר שרבינו חולק על התוספות ובמקום שאנו יכולים להשוות הדעות יש לנו להשוותם. ואני הצעיר שמעתי ולא אבין דהא מרן זיווג הטור עם רבינו ודו"ק:

הלכה כא

נערה המאורסה וכו'. בריש הפרק מהו דתימא מאי דאוקי אעקריה קמ"ל דמפירין שניהם בבת אחת ופירש"י שאין המקיים יכול להפר בשעה שהפר זה וכו':

הלכה כב

אמר לה קיים ומופר ליך בבת אחת ה"ז קיים. כתב מרן ז"ל ואין לומר דנימא איפכא וכו' נקטינן לחומרא עד אבל קשה וכו' ע"כ. קושיא זו נמשכה מכח מה שהקדים דנקטינן לחומרא אמנם י"ל דרבינו מפרש כפירש"י דכל שאינו בזא"ז כגון אם קרא לעשירי עשירי ולי"א עשירי אינו קדוש וקאמר אף בבת אחת שאם קרא לשניהם עשירי סתם אינם קדושים ה"נ כיון דאיירי בזה אח"ז שאם אמר לה עכשיו קיים ליכי ולאחר שעה אמר מופר ליכי אין בהפרתה כלום בבת אחת נמי כי אמר קיים ומופר ליכי אין באותה הפרה כלום ע"כ. ולפ"ז גם אם הקדים ההפרה לקיום כגון דא"ל מופר וקיים ליכי אין בהקמתו כלום ועלו דברי רבינו כהוגן ודו"ק:

הלכה כג

כיצד כגון וכו'. ראוין הדברים למי שאמרן שסידר הדברים ע"פ הדין דבבשר קבע זמן וביין הוסיף בו והשכרות בהחלט דג' הקב"ה שונאן וכו' אך צ"ל דפרט שבתות וי"ט שהוא מצוה על אכילת בשר ושתיית יין קידוש והבדלה דאם לא כן אין זה זריז ומשובח דאדרבה גרוע הוא בזה הפרט:

הלכה כה

אבל נדרי הקדש וכו'. כתב מרן ז"ל דברי טעם הם דלמה יגרע כח ההקדש להשאל עליו אם לא (שדוחק) [מדוחק] [ו]המקרא מסייעו נדרי לה' אשלם ע"כ. ובשו"ת דברי יוסף ז"ל סי' כ"ו דקדק דהיינו דוקא בנדר הקדש וצדקה שאם ישאל על נדרו יגרע כח ההקדש וכו' אבל בנדר של מצוה שאין בה גירעון כלל בלא דוחק נמי מצי להשאל וכו' ע"כ. אף דבאמת אינו מוכרח דסתמא כתיב קרא נדרי לה' אשלם: